

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Nicolai Mazzotta theologia moralis

omnem rem moralem absolutissime complectens

Mazzotta, Nicolò

Augustae Vindelicorum & Cracoviae, 1756

Appendix. De Casibus Reservatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41004

APPENDIX

De Casibus Reservatis.

CASUS reservati alii sunt Papales; alii Episcopales, alii specialiter reservati in Ordinibus Religiosis: de his ut distincte agamus, sit

C A P U T I.

De Casibus Reservatis Papæ.

CASUS Papales, seu Pontificii in triplici sunt classe: in prima sunt 20. Casus Bullæ Cœnæ: in secunda sunt 6. à Clem. VIII. specialiter reservati extra Urbem intra Italiam: in tertia sunt reliqui in corpore Juris, aliisque Constitutionibus Papalibus contenti.

§. I.

De Casibus Bullæ Cœnæ.

USUS Bullæ Cœnæ fuit antiquissimus ante Mart. V. nam in Bibliot. Vatic. invenitur Bulla Greg. XI. 1370. & Hostiens. meminit ejus consuetudinem 1255; ideoque ejus initium ignoratur: Bonac. Porro hæc Bulla renovatur singulis annis in Cœna Domini; continetque 20. excommunicationes latæ sententiæ contra omnes, & strictissime reservatas Papæ; quo mortuo etiam durant, donec nova Bulla publicetur. Hinc eas alii appellant

pellant excommunicationes à jure, quæ durant post mortem auctoris; alii vero ab homine, quia cessant in publicatione novæ Bullæ; alii melius dicunt, participare de utraque specie, cum autem talis Bulla multas contineat excommunicationes, quæ extant in corpore juris, non has multiplicat pro eodem delicto, sed strictius reservat; ideoque, si nova Bulla aliquas earum omittat, obligant tantum, ut in corpore juris, si, seculæ Bulla, erant in vigore: Pal. d. 3. p. 1. De his ergo primo hic sigillatim nos agemus: itaque excommunicantur, & reservantur Pontifici.

I. *Hæretici, & eis credentes, eorumque receptatores, ac fautores: item scienter legentes, retinentes, imprimentes, aut defendentes hæreticorum libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes, nec non schismatici, & pertinaciter se subtrahentes ab obedientia Romani Pontificis.*

Prima itaque excommunicatio Papæ reservata fertur primo contra hæreticos; quinam autem hi sint, & quandam hujusmodi excommunicationem incurrant, vide dicta tr. 2. §. de Hæresi quæsito 1. & 3.

Secundo contra hæreticis credentes. Hi autem sunt, qui errorem explicite non habent, sed implicite ex Palud. Sylv. Tolet. ut si quis crederet, Calvinum vera docere, & mori vellet in ejus fide: porro debet hoc ipsum externis signis exprimi.

Tertio contra hæreticorum receptatores. Dicuntur autem receptare omnes illi, qui in domibus, vel aliis locis hæreticos recipiunt, illos occultando (etsi semel id præstent, ex stylo Curia, & l. Congruit, ff. de Officio Præsidis, non obstante, quod receptare ex vi vocis importet frequenter recipere) ne in manus Judicum veniant, & sic pœnas contra hæreticos latas evitent. Ubi nota, quod ad incurrendam excommunicationem requiritur, ut receptatio in favorem hæresis cedat, ideoque fiat in causa hæresis: unde non incurritur, si receptatur hæreticus, ne à latrone occidatur, vel ne incidat in manus Judicis procedentis ratione homicidii, vel alterius criminis: bene vero, si receptatur in causa hæresis, etiamsi id fiat ex motivo amicitia, vel consanguinitatis: Sayr. Tol. &c. imo, etiamsi effectus sequutus non sit: puta, quia adhuc hæreticus re ipsa captus fuit à Judicibus. Ratio est, quia saltem pro eo tempore, quo hæreticus receptatur, & impeditur, ne capiatur à Judicibus, receptio in

in favorem hæresis cedit, licet postea effectus cesset hæretico capto: ita Suar. Sayr. Pal. contra Sanch. Bon. Fill.

Quarto contra hæreticorum fautores. Quidam autem sunt fautores omissione, quidam commissione ex Sylv. Palud. Tol. Fautores omissione sunt, qui, cum ex officio teneantur hæreticos punire, vel incarcerare, non faciunt. Addit Sylv. sub hac censura comprehendi etiam personas privatas, quæ ex juramento tenentur hæreticos denunciare, & non denunciant; non tamen, qui ad id tenentur solum ex charitate (cum ad id teneamur omnes) nec proinde, nisi sint jurati, dici possint fautores. Fautores commissione sunt, qui verbis, literis, vel factis favent, & qui laudant hæreticos, dicendo, *Inique Inquisitores contra ipsos procedunt*, &c. vel illis præstant opem, qua fugiant, vel alia hujusmodi: favor tamen debet esse in causa hæresis.

Quinto contra defensores hæreticorum, vel eis credentium, nempe, ut explicant Sylv. Archid. Tolet. qui viribus, ac potentia eos defendunt, ne excommunicentur, capiantur, puniantur. Item Notarii, Advocati, qui in causa hæresis eis patrocinantur.

Sexto contra scienter legentes libros hæreticorum. Porro libri in hac bulla prohibiti sunt omnes, & soli libri auctoris hæretici continentes hæresim, vel tractantes de Religione; hoc est vel unam saltem continentes hæresim, vel tractantes ex professo de rebus sacris, asceticis, aut bonis moribus. Non ergo prohibetur in hac bulla liber Ethnici, Catechumeni, aut Judæi, etsi contineat errorem in fide, quia non est liber hæretici. Neque liber Catholici, quomodocunque contineat hæreses, vel hæreticorum scholia, seu commentationes etiam copiosissimas, quia adhuc absolute non dicitur liber hæretici: Sanch. Tamb. & alii contra Suarez, & alios. Si autem damnetur auctor tanquam hæreticus, jam liber ille est hæretici, & continet hæresim; at, si tractabat de Religione, nec continebat hæresim, Bonac. adhuc putat, posse legi, quia scriptus jam fuit spiritu catholico.

Reliqui libri prohibiti in indice sunt in duplici classe: alii enim prohibentur sub excommunicatione, alii tantum sub peccato. Sub excommun. lata, ac reservata à Sixto V. *Cœli, & Terræ* prohibentur omnes libri, & scripta astrologiæ judiciariæ, seu divinationum de futuris contingentibus liberis. Porro Potestà pag. 562. ex cit. Constitut. Sixt. V. colligit excommunicationem, sed non

non reservationem; & si tales libri astrologiæ, necromantia, veneficiorum, fortilegiorum, &c. non contineant hæresim, nec eam sapiant, nec ejus suspicionem, nec falsum dogma, non incurri excommunicationem. Dicuntur autem continere suscipionem, si asserant, Astronedaum inclinare, sed cogere nostras voluntates, vel esse infallibile indicium: item, si præcipiant dæmonis adorationem, abusum Sacramentorum, si asserant signa habere vim ex opere operato, &c. Sub excommunicatione lata non reservata prohibentur à Clem. VIII. *Cum fuerint* omnes libri hæresiarcharum, etiam si non tractent de Religione, nec hæresim contineant; idemque est de libro hæretici nondum examinato, & approbato jussu Episcopi, vel Inquisitionis, juxta Reg. 2. Ind. item libri eorum, qui sunt suspecti de hæresi, vel catholicorum, in quibus sunt aliquæ hæreses immixtæ, donec corrigantur; item Talmud. & alii libri hebræorum, in quibus sit aliquid contra fidem, & Alcoranum Basileæ impressum. Denique sub peccato mortali tantum prohibentur cæteri libri vetiti quocunque alio nomine, puta obscœni, impostores, &c. juxta Regulam Indicis 10. putatque Tambur. esse posse aliquando veniale aliquem istorum legere, nisi contineat errorem, nec vetetur ex fine gravi; at nullus liber vetari solet à S. C. nisi ex fine gravi.

Legere autem diceris, etiam si tantum oculis, & mente simul intelligendo librum percurras; quia sic proprie, & sensibilibiter legis, quamvis vocem non proferas: Doctores communiter. Contra vero excusaris ab excommunicatione, si ignorans idioma librum percurras, quasi legendo, vocesque efformando; quia sic proprie non legis: Tamb. & alii contra Bonac. & similiter, si mente tantum recites, quæ olim legisti. Excusaris etiam, si ignorando librum esse prohibitum, vere, & proprie legas, etiam si ea ignorantia sit crassa, & supina; quia Bulla dicit, *Scienter*. Excusaris etiam, si parum legas, ratione parvitatis materiæ; hanc alii dicunt esse unum, aut alterum versiculum, sic Azor. alii non multas lineas, sic Suarez; alii decem lineas, sic Sayr. alii unam paginam, & aliquid plus, sic Sanchez; alii unam paginam libri in folio impressi, sic Pal. Omnes probabiliter, inquit Tamb. dummodo ibi non contineatur doctrina, ob quam ille liber est prohibitus; quia tunc, si scienter legas, ea inobedientia est gravis; si autem casu, & non ex intentione, poteris excusari. Nullatenus tamen excusaris,

cusaris, si in magna quantitate legas partem libri, quamvis ibi non sit error, sive ea sit epistola dedicatoria, sive proœmium, sive index, &c. quia ea est pars libri, qui totus est prohibitus. Si vero legas ibi aliquem tractatum sanæ doctrinæ, quamvis in eo tomo compactum, habeat tamen rationem libri secundum se distincti, excusant Sanch. Bon. Tamb. & alii, & à fortiori, si sit in tomo distincto. Quod si legas concionem, epistolam, quaternionem, aut quid simile typis impressum, & solum, Pal. Pignat. & alii non excusant, quia secus, si liber ita dissolveretur, aut nondum esset compactus, singuli quaterniones possent legi, sed excusant Sanch. Dicast. & alii, dummodo quaternio ille non sit in tractatus formam redactus; quia sic non habet rationem libri. Probabilius tamen non excusaris ab excommunicatione legendo (imo à fortiori retinendo, ne scilicet in aliorum manus libri isti deveniant, quod etiam lex prohibitiva intendit avertere, cum velit illos omnino comburi) librum prohibitum, etsi cesset periculum propriæ subversionis ex doctrina explicata in Tract. de Legibus d. 2. quæst. 4. c. 3.

Dubium est primo, An excuseris ab excommunicatione, si tantum audias legentem tales libros?

Negant Suar. & alii, quia intelligentia mentis est propria, ac principalis actio in ratione lectionis; præsertim, si induxeris illum ad legendum, ut addit Azor, quia sic censeris legere per alium. Sed probabilius te excusant Sanch. Con. Fill. Pal. Tambur. Bonac. & alii; quia ille proprie dicitur legere, qui mente simul, & oculis librum percurrit; ideoque addit Steph. n. 51. probabile esse, te neque peccare, si præciso periculo propriæ perversionis jubeas, legi tibi librum ab alio idiomatis ignaro, vel habente facultatem legendi, ut addit Soufa.

Dubium est secundo, An excuseris ab excommunic. si legas librum non typis impressum, sed manuscriptum?

Negant communiter Suarez, Sanchez, Dicast. Pignat. & alii; quia secus facile eluderetur prohibitio, cum possent hæretici sola manuscripta divulgare, & alii facere sibi transcribi tales libros; per quod non evitaretur periculum perversionis: adde, quod liber manuscriptus in communi acceptione est vere liber, & de materiali se habet, quod sit typis impressus, aut manu exaratus, ut antiquitus fiebat. Affirmant tamen alii cum Tambur. d. 2. Decal. c. 1. n. 14. quia MS. non sunt hodie

hodie in rigore libri, & in odiosis non est faciendâ extensio; lex autem ista, quamvis sit favorabilis Fidei, tamen immediate gravamen continet, cum privet hominem legendi libertate, qua fruitur, neque ideo editur lex; nam libri impressi facilius habentur, libentius leguntur, & diutius manent, quod non habetur in MS., & confirmat, quia, quando Pontifex vult scripturas sub prohibitione librorum includere, facit specialim eos nominando, ut in Conc. Lat., & Tridentino in ordine ad impressionem, ac divulgationem, ut infra patebit, & est in Reg. Ind. 10., ubi habetur, quod si quis libros hæreticorum, vel cujusvis auctoris scripta ob hæresim, vel ob falsi dogmatis suspensionem prohibita legerit, sive habuerit, statim in sententiam excommunicationis incurrat; ergo, dum solos libros nominat, ut in Bull. Cœn. non includit MS.

Septimo contra retinentes prædictos libros. Retinere autem dicitur, qui apud se habet librum etiam alienum, vel suum apud alium loco depositi, aut pignoris, quia utrovis modo revera dicitur retinere: idque verum est, etiamsi ille, apud quem retines, librum non intelligat, vel quocunque fine apud te retineas: quare neque excusantur aromatarii eum retinentes ad involvendum aromata, medicinas, &c., Sanchez. Tamb. & alii. Si loco commodati tradas habenti facultatem, probabile est excusari; quia sic non habes liberum usum, adeoque non retines rigorose. Excusat hic etiam parvitas materiæ: puta, si retineas unum, duo, vel tria folia; quia minus periculum est retinere, quam legere, ut notat Tambur. Similiter, quamvis possis commodè librum extradere, si retineas per unum, aut alterum diem, excusaris à mortali, & ab excommunicatione, ratione parvi temporis: Sanchez, Pal. Tambur. Dian. Pignat. pag. 282. Similiter, quamvis pecces graviter si habeas voluntatem diu retinendi, si tamen paulo post proponas extradere, non incurris excommunicationem, quia non habetur peccatum exterius consummatum, juxta dicta d. r. q. r. c. 4. Excusat pariter, si desit commoditas tradendi, etiamsi diu hanc expectes, dummodo paratus semper sis tradere, absque ulla fraude, ac negligentia; Pignat. Croix num. 351. Similiter, si petiisti, & expectas licentiam illum legendi, potes retinere, donec licentia data sit, vel negata; dummodo responsum quamprimum expectetur: idem-
que

que est de renovatione licentiæ post elapsam triennium ;
 atque hæ licentiæ ex Constitut. Urb. VIII. ann. 1631.
 nonnisi à Congr. S. Off. quæ singulis hebdomadis ha-
 betur Romæ, conceduntur, v. Tamb. num. 19. Illud
 hic obiter noto cum Croix num. 346. quod, cum in licen-
 tia legendi libros hæreticos additur, *Ad salutem anima-
 rum, ad effectum errores confutandi, &c.* tunc, si legas
 non ex tali fine, sed ex sola curiositate, peccas quidem,
 quia agis contra finem, quem Legislator serio, & effi-
 caciter intendit, non tamen incurris excommunicationem,
 quia licentia adhuc manet valida in ordine ad cavendam
 censuram, nisi expresse dicat, *Alias non, &c.*

Tradendus est autem liber Inquisitoribus, vel Epi-
 scopo, juxta Constit. Jul. III. & Pii IV. Hinc com-
 munitè negant, posse propria auctoritate comburi; sed
 adhuc probabiliter te excusant Sanch. Fil. Pignat. pag.
 483. quia quando præcipitur, ut tradatur Inquisitoribus,
 vel Episcopo, ideo est præcipue, ne retineatur, & tu
 comburendo jam non retines. Hinc potes etiam tradere
 habenti facultatem legendi, dummodo abdicas à te do-
 minium donando, aut vendendo; & similiter tradere po-
 tes Religiosis, ut reponant in loco in singulis Monaste-
 riis assignato, qui dicitur *Carcer*, seu *Infernus hæretico-
 rum*: Ugol. Sayr. Fag. Bonac. Pignat. & alii. Idem di-
 cendum, si hæreditate acceperis tales libros, quamvis
 aliqui apud Croix num. 354. putent, etiam posse vendi
 Bibliopolæ hæretico, vel commutari cum aliis ejus li-
 bris non prohibitis; quia, si ibi sit similibus librorum co-
 pia, causa Religionis non fit multo deterior, ut ait Less.
 cas. 22. Si autem Bibliopola catholicus deceptus sit in
 emendo tales libros, potest dissoluto contractu repetere
 suum pretium; quod, si nequeat, attribuat casui suum
 damnum: Less. cas. 20. Compactores vero, si libros com-
 pingant, ut statim mittant habenti licentiam, excusan-
 tur; uti etiam famulus, qui jussu domini habentis licen-
 tiam conservat tales libros: Sanch. Ugol. Ovied. Pignat.
 pag. 482.

Quæ dicta sunt, procedunt etiam de libris prohibi-
 tis, donec corrigantur: qua in re ab Alex. VII. dam-
 natur hæc Prop. 45. *Libri prohibiti, donec expurgentur,
 possunt retineri, usquedum adhibita diligentia corrigantur.*
 Correctio autem fieri debet à tribus viris doctis, ac piis
 ex licentia Inquisitorum, aut Episcopi, juxta §. 1. & 5.
 corr. Ind. idemque est de examine, & approbatione,
 juxta

juxta Reg. 2. ideoque communis sententia cum Rodr. Port. Dian. Leandr. Sanch. l. 2. *Decal.* c. 10. num. 34. & aliis plurimis, negat, tuam particularem correctionem tollere prohibitionem: quamvis Sylvius p. x. v. *Libri* q. 2. dicat, quod, cum talis rigor non fit in viridi observantia, probabile sit viro docto licere juxta indicem expurgatorium per seipsum corrigere; & Peyrin. tract. 2. *de Privil. Minim.* Constit. 9. Paul. V. num. 10. dicat, posse etiam corrigi à Prælati Regularibus, non obstante decreto Urb. VIII. ann. 1631. quia Pontifex loquitur de licentiis particularibus, non de privilegiis Regular. Demum quoad retentionem quaternionis soluti, vel libri manuscripti idem dicendum, ac dictum ibidem est de eorundem lectione. Unum addo, ex Trid. *sess.* 4. sub finem, excommunicationem non reservatam incurrere illum, qui librum MS. tractantem de rebus sacris communicat, vel evulgat, nisi ante examinatus, probatusque fuerit; quod tamen intelligendum de MS. quod sit opus completum, & perfectum, quale typis mandari solet, non de aliis, quæ sine prævia approbatione discipulis passim communicantur in scholis: Bon. Azor. Tamb. num. 16.

Octavo contra imprimentes hujusmodi libros. Porro dicitur imprimere librum auctor faciens imprimi; item dominus officinæ impressoriæ; &, qui componit typum, humectat chartam, imponit atramentum, aut præmit prælum: Suar. Tamb. Laym. Pignat. p. 484. qui autem corrigunt impressionem, aut faciunt sumptus pro ea, quamvis proprie non dicantur impressores, tamen ex alio capite subjacent excommunicationi Bullæ Cœnæ, vel quia legunt, ut corrector; vel quia favent hæreticis, ut faciens sumptus, transcribens, &c. Ugol. Sayr. Fil. Dicast. Pign. &c. Econtra vendentes chartam, characteres, atramentum, aut alia instrumenta sunt causæ valde remotæ, nec videntur incurrere censuram: Pal. Tamb. num. 46.

Quoad reliquos libros extra Bullam Cœnæ est excommunicatio lata non reservata à Concil. Later. *sess.* 20. contra imprimentes, vel imprimi facientes libros, vel quancunque scripturam sine Episcopi approbatione, & hi libri comburuntur ultra alias pœnas ibi contentas: hoc ipsum confirmatur à Trid. *sess.* 4. *in fin.* & extenditur ad imprimentes, vendentes, aut retinentes librum agentem de rebus sacris sine nomine auctoris; & additur, ut appro-
batio

batio in scriptis detur, & appareat in fronte libri; & si auctor libri sit Regularis, habeat approbationem, tum Ordinarii, tum suorum Superiorum. Ex quo vides, inquit Tamb. hos libros, nisi aliunde sint prohibiti, posse à te legi, si apud te non retineas; quia Concil. prohibet imprimi, vendi, aut retineri, nihil de lectione. Si tamen moraliter constet approbatio, etsi non sit in libro apposita, non peccas saltem graviter, imprimendo, vendendo, aut retinendo, quia jam servatur tota substantia præcepti, & à fortiori si apponatur illud *Cum licentia Superiorum*, quod usu ipso non raro approbari, notant Tamb. num. 51. & Bon. num. 7. Rursus, qui habuit prædictam approbationem, sed deinde, dum imprimit, addit, vel demit aliqua, non peccat; nisi tale, vel tantum addat, ut censeatur novus moraliter liber: Tamb. num. 52. Bonac. n. 8. Denique, qui libro de rebus sacris non apponit nomen verum auctoris, sed fictum, vel per anagramma mutatum, non excusatur à pœnis Tridentini, nisi apponat nomen alterius sufficientis, ut collegii, aut ordinis, cujus est auctor: Tamb. Bonac. & alii. Quamvis Dicast. num. 1241. dicat, se videre viros doctos, & pios id sine periculo facientes, ponendo nomen fictum auctoris, impressoris, & urbis: sed reipsa non videntur omnino excusari.

Noto contra defendentes. Ille dicitur defendere librum hæretici, qui facto, vel verbo illud tuetur. Ut, si occultes librum, aut impedias, quo minus extradatur, comburatur, &c. si cures, ut imprimatur, introducatur in Civitatem; &c. si scribas in ejus defensionem etiam occulte in tuo cubiculo; si ex pravo animo proponas argumenta pro ejus defensione, aut hæresis in eo contentæ; si laudes stylum, aut doctrinam eo animo, ut damnationem impedias: Pignat. pag. 489. Si autem laudes stylum, ingenium, nec ejusmodi verba faciunt ad libri conservationem, non incurris excommunicationem. Similiter, si dicas ex his, vel illis rationibus male oppugnari, dummodo simul absolute dicas, esse reprobandum ex aliis rationibus: Dicast. num. 1219. Si vero dicas, te velle librum defendere, nec tamen defendas, non est contra Bullam, nisi id dicas in circumstantiis, in quibus retraherentur, qui illum extradere deberent: Sanch. Pal. Tamb. & alii.

Decimo contra schismaticos, qui tamen in Bullis antiquis ante Pium V. non continebantur. Dicuntur schismatici. *R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III. Gg ma-*

matici à schismate. Est autem schisma *Rebellis separatio à capite Ecclesiae, & Christi Vicario.* Duo igitur sunt necessaria ad hoc peccatum contrahendum ex D. Th. 2. 2. q. 39. a. 1. ad 2. Primum, ut homo se separet à Summo Pontifice per inobedientiam: Secundum, ut hoc sit cum rebellione quadam, scilicet pertinaciter ipsius iudicium subire nolendo, ejusque præcepta contemnendo. Schisma aliquando conjungitur cum hæresi, quando scilicet, quis opinatur, Romanum Pontificem non esse verum Christi Vicarium, & Caput Ecclesiae. Aliquando est sine hæresi, quando scilicet quis credit, Romanum Pontificem esse Caput Ecclesiae; sed ex malitia, vel passione non vult illum opere recognoscere. In hanc excommunicationem incidunt schismatici, licet schisma non sit cum hæresi conjunctum.

Undecimo contra pertinaciter se subtrahentes ab obedientia Romani Pontificis, aut ab ea recedentes, quibus verbis non intelliguntur schismatici, ut bene Tolet. sed illi, qui mandato Romani Pontificis pertinaciter, hoc est, scientes esse tale mandatum, nolunt obedire; quod non satis est ad schisma; nam schisma habetur, ex dictis, quando homo in totum à iudicio Romani Pontificis se subtrahit.

II, *Appellantes ab Ordinationibus Roman. Pontif. ad futurum Concilium, eisque auxilium, vel favorem præstantes.*

Nota primo, Nomine Ordinationis comprehendi omnes sententias, præcepta, leges, censuras, & pœnas generaliter, vel specialiter latis. Secundo, Ad hoc, ut iis, quorum auxilio, vel favore appellatum fuerit, excommunicationem incurrant, duo requiruntur, ut notant Nav. Sayr. & Bon. Primum, ut auxilium, seu favor appellationem antecedit; unde approbantes appellationem jam factam, vel appellantis faventes post appellationem, hac excommunicatione non ligantur; Secundum, ut appellatio cum effectu sequatur, secus enim non verificatur, quod vi auxilii, vel favoris appellatum sit. Tertio, Additur hic interdictum ob eandem causam pro Collegiis, aliisque cujusvis nominis Communitatibus appellantis, vel auxilium, aut favorem præstantibus. Ad incurrendum autem hoc interdictum non est necesse, ut omnes de illa Communitate, sed satis est, si major pars appellet, vel auxilium præstet.

III. *Piratæ, Corsarii, aut Latrunculi maritimi discurrantes mare pontificium, præcipue à monte argentario usque ad Terracinam, eorumque receptatores, ac fautores.* Nota

Nota primo: Sub diversis nominibus Piratarum, Curfariorum, &c. venire easdem personas, ex Sylv. Sayr. Dicuntur autem Piratæ quicumque per mare, aut flumen discurrunt animo deprædandi, mutilandi, occidendi. Qui per flumen discurrunt, dicuntur fluviales, & sub hac excommunicatione non comprehenduntur: qui vero per mare discurrunt, dicuntur maritimi; & olim omnes hujusmodi Piratæ excommunicabantur in Bulla Cœnæ, ut constat ex Bullis antiquis: nunc vero excommunicantur solum illi, qui discurrunt per mare Pontificium; quod scilicet pertinet ad Pontificem etiam mediate ratione feudi, ex Bon. Secundo, Hanc excommunicationem non incurrunt, qui, dum est indictum bellum, hostes deprædantur, non enim animo deprædandi, sed vindicandi hostes, deprædantur: incurrunt autem Piratæ, utut deprædationem non committant, dummodo animo deprædandi discurrant mare Pontificium; quia actio sub hac excommunicatione prohibita est maritimus discursus: ita Tol. Bonac. Ugolin. Tertio, excommunicationem istam afficere piratas, qui mare discurrunt, ut fideles expolient, non vero qui infideles, ut nec afficit, qui piratas ipsos deprædantur. An autem incuratur à deprædantibus naves infidelium cum damno fidelium, vel quia in illis repositæ sunt merces fidelium, vel quia dictæ naves à fidelibus affequantur, est quæstio, cui affirmative respondet Bonac. negative Suar. Filliuc. Pal. Dubium potest esse, an comprehendantur sub hac excommunicatione remigantes, & inservientes piratis? Communis solutio est, per se comprehendi: excusari tamen, si sine gravi periculo à dicta cooperatione abstinere nequeant; &, licet aliquando teneantur omittere etiam cum vitæ periculo, tamen credibile non est, velle Pontificem censuris obligare eos ad omittendum.

IV. *Surripientes cujusvis generis bona naufragantium Christianorum etiam in litoribus inventa, &c.*

Huic excommunicationi similis est alia in corpore juris, sed non reservata, quæque non incurritur statim, sed requiritur insuper, ut, qui bona capiat naufragantium, sit in mora non restituendi: non ita de hac excommunicatione. Bullæ Cœn. quæ statim incurritur, quippe quæ fertur in surripientes (& sane cujusvis generis sint bona, dummodo sint fidelium, non infidelium, non in quocunque mari inventa) Porro debet subreptio esse peccaminosa: hinc non incurritur, si prædicta bona accipiantur

tur animo restituendi ea Domino, &c. Ex Bon. tamen incurritur per injustam acceptionem etiam manifestam, quidquid sit, quod subreptio proprie importet acceptionem injustam clandestinam. Illud demum adverte, à Pontifice derogari privilegiis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus in oppositum, dummodo & illa, & hæc sine justo titulo essent introducta: secus, si justo titulo, puta, quia naufragantibus auxilium præstatur, &c.

V. *Imponentes nova pedagia, seu gabellas, vel eas augentes, præterquam in casibus sibi à jure, vel ex speciali licentia Sedis Apostolicæ concessis.*

In Bullis antiquis solum excommunicabantur imponentes nova pedagia. Sunt autem Pedagia Tributum, quod solvitur ob transitum personæ, vel mercium. A Pio V. additum est verbum illud *Gabellæ*: hæc autem sunt *Quodcunque tributum impositum, sive pro delatione, sive pro translatione, sive pro emptione, ac venditione mercium.* Ad incurrendam hanc excommunicationem debet nova gabella imponi, vel augeri à Dominis temporalibus in terris suis (si enim imponeretur in terris alienis, esset, non impositio gebellæ, sed furtum, quod ex Bonacin, hac excommunicatione non notatur) & quidem extra casus à jure, sive de licentia Sedis Apostolicæ permittos. Jure autem id permittitur Imperatori, *C. super, de verb. sign.* Item Regibus, & cuilibet in temporalibus Superiorem non agnoscenti; item iis, quibus ex consuetudine immemorabili impositio isthæc competit, *ex Gloss. in cit. cap. Super, &c.* Demum cui id ex speciali Sedis Apostolicæ licentia conceditur. Duo demum adverte: primum ex Tol. contra Pal. & alios, quod probabilius non excommunicantur, qui habentes potestatem imponendi gabellas, imponunt injustas, eo quod hic excommunicantur non quomodocunque imponentes gabellas, sed novas sine potestate: alterum est, quod Ministri, & cæteri Officiales, qui supradictas gabellas exigunt, etiam excommunicatione ligantur, quam tamen non incurrunt ex Sylv. Nav. si à sponte solventibus (quod tamen præsumi non potest) recipiant, cum sic dici non possint vere, & proprie exactores.

VI. *Falsificantes literas Apostolicas, aut falso fabricantes: Falsificantes supplicationes, vel eas falso signantes.*

Excom-

Excommunicantur hic primo Falsarii literarum Apostolicarum etiam in forma Brevis. Dicuntur autem falsarii literarum, qui iisdem literis aliquid addunt, vel tollunt, ex quo eorum sensus mutetur; mutatio enim verborum retento sensu falsitatem non inducit, *Cap. ex Conscientia, de Crimin. falsi.* In Bullis vero antiquis etiam qui unum punctum, vel literam mutarent in dictis literis excommunicabantur, poterat tamen eos absolvere summus Pœnitentiarius: Literæ autem Apostolicæ appellantur illæ, quæ nomine Summi Pontificis (cujusmodi non sunt literæ Pœnitentiariæ, Inquisitionis, Nuntii, Legati, Episcopi; proindeque, qui has falsificat, non incurrit hanc excommunicationem) expediuntur, quæ, si sint plumbatæ, dicuntur *Bullæ*; si sigillo cereo signatæ, vocantur *Brevia*. Falsarii igitur tam Bullarum, quam Brevium hac excommunicatione afficiuntur: item excommunicantur falsarii, seu falso signantes supplicationes, gratiam, vel justitiam concernentes per Rom. Pontificem. aut Vicecancellarium, aut per eorum Vicesgerentes, aut de mandato Summi Pontificis signatas. Supplicationes sunt, quæ Rom. Pontifici offeruntur, & ab eo, vel à Vicecancellario, vel ab eorum Vicesgerentibus signantur. Incurritur hæc excommunicatio, etsi falsitas, vel leve, vel nullum damnum afferat parti, aut Fisco, ut in dispensationibus, indulgentiis, &c. quia hæc falsificatio, præcise ob injuriam, quæ fit Pontifici, cujus auctoritas contemnitur, sub ea excommunicatione est prohibita.

VII. *Deferentes arma, aut alia hujusmodi usui bellico idonea ad Turcas, vel ad alios Christiani nominis inimicos, aut Hæreticos per Apostolicam Sedem expresse, Et nominatim declaratos; vel eosdem certiores facientes per se, vel per alium de pertinentibus ad statum Christianorum in eorundem damnum.*

Hanc excommunicationem incurrunt, Primo, Qui per seipso deferunt Infidelibus, vel Hæreticis arma, equos, &c. sive deferant nomine proprio, sive alieno: qui vero deferri mandant, non incurrunt. Nomine Armorum, &c. non solum veniunt arma, sed etiam eorum materia, scilicet ferrum, funes, filum ferri, stannum, chalybs, & alia metallorum genera ad id idonea: item instrumenta bellica: item lignamina (intellige ligna, ex quibus conficiuntur naves, vel aliæ machinæ ad bellum idoneæ, non quæ ad comburendum, vel ad alios usus

deserviunt: non intelligi naves ipsas putat Cajet. op-
positum tamen admittitur communiter à Nav. Tol. Sayr.)
Item veniunt arma tum offensiva, tum defensiva, ut
communiter docent, ex *l. Armorum*, ff. de verb. sign.
non sunt autem arma cultri ad scindendum pannum, aut
panem, neque alia instrumenta ad usum agriculturæ.
Nomine equorum veniunt omnia animalia bello infer-
ventia ad trahendos currus, portandas sarcinas, vi-
ctualia, &c. excusantur tamen Christiani coacti remi-
gare in triremibus Turcarum, & qui eas res deferunt
ad Saracenos non gerentes bellum cum Christianis. Si-
militer excusantur ab excommunicatione (etsi non à pec-
cato) ex Nav. & Tol. qui deferunt vestes, & victualia,
quia hæc non intelliguntur per illa verba Bullæ, *Et alia
hujusmodi*. Incurrunt secundo, qui de rebus ad statum
Reipublicæ Christianæ pertinentibus certiores faciunt
prædictos infideles, aut hæreticos in perniciem, &
damnum Christianorum: duo igitur ad hanc excommu-
nicationem requiruntur, alterum, quod certiores faciant
infideles de rebus ad Christianam Rempublicam spectan-
tibus; alterum, quod hoc in damnum vergat Christia-
norum. Incurrunt tertio, qui ad id præstant favorem,
&c. hoc est, ex Pal. qui Christianis prohibita deferen-
tibus, vel certiores facientibus opem præstant, &c.
Demum omnia privilegia revocantur concessa Dominis
Principalibus, Rebuspub. & particularibus personis aspor-
tandi vetita ad infideles.

VIII. *Impedientes, seu invadentes eos, qui victualia,
aut alia necessaria ad usum Romanæ Curie convehunt, &
prohibentes, ne prædicta deferantur: item eorum defen-
sores vel per se, vel per alium, &c.*

Primo, Nomine victualium veniunt omnia, quæ ad
cibum, potum, & vestitum deserviunt, *l. Cætera, de
V. S.* Per alia necessaria intellige, quæ curialibus tum
ad habitandum, tum ad negotia, & munera peragenda,
tum ad honestam recreationem deserviunt. Secundo,
Nomine Cur. Rom. venit tam familia Papæ, seu Tribu-
nal Pontificium, in quo negotia Ecclesiastica conficiuntur,
ubicunque Pontifex resideat, quam locus, in quo Cardi-
nales resident, post obitum Papæ. Dubium est, an ex-
comm. incurrat, qui impedit deferentem Romam victua-
lia vel in proprium usum, vel in usum personæ alicujus
particularis? Affirmant Bon. si victualia deserviant personæ
curiali: secus, si ad usum proprium, etsi ipse sit curialis;
tamen

tamen probabilius ex Sayr. Pal. dicendum, quod ad incurrendam hanc excommunicationem ly *Ad usum Curiae* intelligendum sit relate ad illos, qui Curiae deserviunt, non quidem collective sumptos, sed divisive, sive hos, sive illos; adeoque non relate ad personam determinatam. Tertio, Dicuntur impedire, prohibere, &c. qui dolo, fraude, vel vi impediunt, vel id praestant injuste; si enim Princeps, vel Respublica, e. g. justo titulo, puta, ut suis prospiciant, prohibent, impediunt, &c. ne triticum, vel vinum ex suis confinibus extrahatur, & Romam deportetur, ex Suar. hanc excommunicationem non incurrunt. Quarto, Excommunicantur tam impedientes, vel per se, vel per alium, quam defendentes, cujuscunque fuerint ordinis, praeminentiae, &c.

IX. *Lædentes sua, aut aliorum opera eos, qui veniunt ad Sedem Apostolicam, vel ab ea recedunt, Et sine jurisdictione vexantes eos, qui in Curia commorantur.*

Nomine venientium ad Sedem Apostolicam non intelliguntur omnes, qui Romam veniunt; sed illi, qui ratione Pontificis veniunt; quia nimirum negotium aliquod, vel praetensionem, vel gratiam, vel quid aliud cum Pontifice immediate, vel mediate habent: unde, si Pontifex esset extra Romam, ibi esset Sedes Apostolica, non Romæ. Hinc, qui aliquid ex praedictis faciunt contra eos, qui Romam veniunt non intuitu Pontificis, licet devotionis causa veniant, non incurrunt hanc excomm. Nav. Tol. Sayr. Hugol. Excommunicantur etiam, qui non habentes jurisdictionem ordinariam, aut delegatam, eam temere usurpantes contra morantes in Curia aliquid praedictorum audent perpetrare. Dicuntur morantes in Curia, qui vulgo Curiales dicuntur, qui ratione Curiae Pontificiae Romæ sunt, sive immediate, sive mediate Pontifici inserviant, sive sint cum Episcopis, vel Cardinalibus, qui Curiae adsunt. Illud nota, ad incurrendam hanc excommunicationem non sufficere, ut quis aliquid praedictorum contra morantes in Curia perpetret, sed requiritur, ut id faciat jurisdictione usurpata, hoc est, tamquam Judex, & auctoritatem habent.

X. *Interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu peregrinos, qui devotionis causa eunt Romam, vel ibi morantur, vel inde abeunt; item lædentibus consilium, auxilium, aut favorem præstantes.*

Dicitur ad urbem accedere causa devotionis, qui ob aliquem virtutis actum exercendum accedit: quam intentionem si signis externis manifestet, puta vestitu, & modo procedendi, peregrinationis causa accedere judicabitur. Incurrunt hanc excommunicationem, qui aliquid ex prædictis perpetrat, etiam contra morantes Romæ, modo ibi morentur, ut advenæ, & peregrini; secus, si mutata voluntate incolæ urbis facti sint. Item excommunicationem incurrit, qui aliquid prædictorum facit etiam contra recedentes ab urbe præstito devotionis opere; secus, si recedant opere devotionis culpabiliter omisso, ex Bonac. Hugol. Pal. Demum, qui lædentibus modis jam explicatis consilium, auxilium, aut favorem præstant, eadem excommunicatione ligantur.

XI. *Interficietes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedis Apostolicæ Legatos, vel Nuntios: item mandantes, id ratum habentes, auxilium, consilium, aut favorem præstantes.*

Tria hic notanda: Primo, Licet certum sit, hanc excommunicationem incurrere, qui Cardinales, &c. à suis Diocesibus, territoriis, terris, seu dominiis ejciant; tamen probabilius ex Nav. Pal, contra Bon. non incurrunt, qui eos ejciant à terris suæ originis, vel domicili, in quibus jurisdictionem spirituales, vel temporalem non habent, neque ex Toledo incurrit, qui Episcopum ejceret electum quidem, sed non consecratum: Secundo, Contra impediendes Legatos, aut Nuntios, ne exequantur suum officium, lata est alia excommunicatio non reservata in Extravag. *Super gentes*; immo additur interdictum in ea loca, quamdiu in eadem pertinacia duraverint: quod neutrum habetur per hanc Bull. Cœnæ excommun. Tertio, Fere omnes præfatæ actiones, si contra Clericum quemcunque perpetrarentur, puniuntur poena excommunicationis, cap. *Si quis suadente*; quare docet Bonac., personas hac Bullæ Clausula comprehensas duplicem excommunicationem incurrere, quarum altera imposita est in reverentiam ordinis Clericalis, altera in reverentiam dignitatis Ecclesiasticæ.

XII. *Occidentes, vel quoquo modo percutientes, sive per se, sive per alios, sive directe, sive indirecte, seu bonis quibuscunque, tum mobilibus, tum immobilibus spoliantes*
eos,

eos, qui pro suis negotiis recurrunt ad Romanam Curiam vel illa in eadem prosequuntur, &c.

Nota primo, *Spoliantes*, hoc est per violentam rapinam, & deprædationem: non vero per quamcunque subreptionem, etsi clandestinam: Secundo, Dicitur *Recurrere*, &c. qui causas ad Curiam Romanam transfert, sive personaliter ad Curiam accedat, sive per Procuratorem, sive per literas: Tertio, Qui Judices offendunt prædictarum causarum, tum solum excommunicationem incurunt, dum negotia adhuc in Romana Curia pendent: non autem, cum causa decidenda integre illis committitur: Quarto, Ut incurratur hæc excommunicatio, debet occisio, spoliatio, &c. patrari occasione causarum, vel negotiorum; nomine autem negotiorum veniunt, ex Suarez, contra Navar., non solum causæ spirituales, sed etiam temporales, quæ ad Sedem Apostolicam spectant ratione sui domini temporalis: Quinto demum, Excommunicantur, qui *directe*, vel *indirecte*, &c. hujusmodi delicta committant, exequantur, &c. directe, qui e. g. juberet, consuleret, his delictis auxiliaretur: directe, qui juberet consulere, &c. aliquam actionem, ex qua talia delicta præviderentur secutura.

XIII. *Omnes, tam Ecclesiastici, quam Seculares, cujuscunque dignitatis, qui prætexentes frivolam appellationem à gravamine, vel futura executione literarum Apostolicarum etiam in forma Brevis tam gratiam, quam justitiam concernentium, necnon citationum, inhibitionum, sequestrorum, &c. à Sede Apostolica, &c. emanatorum, ad Curias Seculares, & Laicam potestatem recurrunt: item, qui procurant hujusmodi appellationem, & recursum ad Curiam Secularem admitti etiam instante Fiscii Procuratore, vel Advocato, qui literas Apostolicas, Monitoria, &c. capi, vel retineri faciunt, qui impediunt, prohibent executionem prædictarum literarum, quique quibuscunque personis, ne pro quibusvis eorum negotiis exequendis, seu gratiis, vel literis impetrandis, ad Romanam Curiam accedant, vel recursum habeant, seu gratias ipsas impetrent, seu impetratis utantur directe, vel indirecte prohibere, &c. ne eas apud se, aut Notarios, vel Tabelliones, vel alias quomodolibet retinere præsumant.*

Quid veniat nomine literarum Apostolicarum, diximus in expositione VI. excomm., cujus expositio hic etiam militat. Illud autem hic obiter nota, hanc excommunicationem incurri ob quamcunque appellationem, etsi

hæc procedat ad propulsandam manifestam injuriam Judicis Apostolici, quia quævis appellatio est inanis, & frivola; tum quia facta est Judici non superiori, sed potius inferiori; tum quia facta sine justa causa, cum nulla esse possit causa justa, vi cujus Judex Laicus habeat jurisdictionem in Judicem Apostolicum: ita Bon. contra Sayr. dicentem, nullimode dici posse inanem, & frivolam appellationem, quæ fit ad propulsandam injuriam manifestam.

XIV. *Omnes, qui per se, vel per alios auctoritate propria, ac de facto quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & literarum Apostolicarum prætextu causas spirituales, & spiritualibus adnexas, beneficiales, decimales, &c. ab Auditoribus, & Commissariis Sedis Apostolicæ, aliisque judicibus Ecclesiasticis avocant: illarumque cursum, &c. impediunt, vel impediendis favorem, auxilium, assensum præstant: quique vel se in dictarum causarum cognitione tamquam Judices interponunt, vel partes attrices compellunt, aut ad revocandas citationes, &c. aut ad consentiendum, ut absolvantur à censuris illi, contra quos tales inhibitiones emanarunt.*

Nota, quod ad incurrendam hanc excommunicationem duo requiruntur, & quod Avocatio (idem dic de aliis actionibus hic prohibitis: Doctores communiter ap. Pal.) fiat auctoritate propria hoc est publica, & quod fiat de facto: si enim fiat ex concessione juris, vel Papæ, cessat excommunicatio. Dicitur autem quis avocare ab aliquo Judice causam, si eam ad se trahi faciat, citando partes, ut coram se compareant, inhibendo Judicem, coram quo causa agitur, ne ulterius procedat, &c. ex cap. *Ut nostrum, de appellantis.* Causæ autem avocandæ pendere debent coram Judice Apostolico, & non mere Ecclesiastico, licet in Bulla dicatur *aliisque Principibus Ecclesiasticis*; quia dictio *Aliis* repetit qualitatem præcedentem: præsertim, cum hæc Clausula sit in favorem Judicum Apostolicorum; Hugol. Pal. contra Fil. Demum additur in clausula committentes aliquid prædictorum etiam excommunicationem incurrere, licet id faciant *Prætextu violentiæ prohibendæ, &c.* ut talia committentes fuerint *Præsidentes Cancellariarum, Consiliarii, Ordinarii, Episcopi, Archiepiscopi, vel quacunque alia dignitate præfulgentes, &c.*

XV. *Judices Seculares, qui ex prætenso officio, vel ad instantiam partis, vel aliorum quorumcunque personas Ecclesiasticas, Capitula, Conventus, Collegia Ecclesiarum*
quarum-

quarumcunque coram se ad suum Tribunal, Audientiam, &c. præter juris canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt quovis quæsito colore. item qui statuta, ordinationes, &c. faciunt contra Ecclesiasticam Immunitatem, vel iisdem utuntur, &c.

Primo, Dicuntur iudices laici personas Ecclesiasticas trahere, &c. cum illas compellunt, ut ad suum tribunal accedant, licet id fiat indirecte, vexando scilicet consanguineos Ecclesiasticæ personæ, eo fine, ut personæ Ecclesiasticæ ad suum tribunal accedant: Secundo. Hæc adductio faciendâ est à Judicibus, quatenus Iudices sunt, ut liquet ex ipsis Bullæ verbis *ad suum Tribunal*. Quare personæ, quæ Tribunal non habent, adducuntur Ecclesiasticos ad Tribunal seculare non comprehenduntur hoc canone, ut nec Iudices, qui illas non ad suum traherent, sed ad alienum: Tertio, Non comprehenduntur sub nomine *Statuta. &c. facientium* Consilarii disponentes statuta, & præcones voce publicantes, sed uni Principes, quorum auctoritate fiunt: Suar. Pal. contra Filliuc. Quarto, Usus talium statutorum, &c. probabilius debet fieri à persona publica ad hoc; ut incuratur ab utentibus excommunicatio: e. g. à Iudice, qui his statutis nixus sententiam contra libertatem Ecclesiasticam proferet: Bon. Pal. contra Sayr. Demum adduntur illa verba *Præter juris dispositionem*; sunt enim aliqui casus, in quibus adductio isthæc jure conceditur, & hic Neapoli addendi sunt alii, qui extant in mox citandis concordatis, quæ fac consulas.

XVI. *Impedientes Prælatos, & Iudices Ecclesiasticos, quo minus sua jurisdictione utantur, quique illorum, aut delegatorum judicia eludentes ad curiam secularem recurrunt, aut contra illos decernunt: item præstantes consilium, patrocinium, favorem, &c.*

Igitur excommunicantur, qui directe, vel indirecte impediunt, ne Prælati, &c. Ecclesiastici sua jurisdictione utantur; probabilius tamen ex Nav. Suar. aliisque ap. Pal. hic contra Hugol. hujusmodi impedimentum debet apponi auctoritate publica; quia hæc censura est adnexa præcedenti, quæ fertur contra eos, *qui auctoritate publica, &c.* Verum debet impediri usus jurisdictionis (& quidem ordinariæ, non delegatæ) Ecclesiasticæ; quare non incurritur excommunicatio ob impedimentum appositum Episcopo, ne sua jurisdictione temporali utatur. *Qui Ad Curiam recurrunt. &c.* Non requi-

requiritur ad excommunicationem incurendam, ut impetrentur, & executioni mandentur inhibitiones, &c. ut volunt Navarr. Fill. Hugol. sed sufficit ex Bon. solus recursus. Porro Judex laicus, ex Doctoribus supra cit. ad hoc ut excommunicationem & ipse incurrat, non sufficit, si hujusmodi inhibitiones, &c. decernat, nisi etiam exequi faciat.

XVII. *Qui jurisdictiones, seu fructus, redditus, & proventus, ad Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes, usurpant, vel etiam quavis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant.*

Illi dicuntur bona aliena usurpare, qui ea tanquam propria, & ut sibi debita assumunt, utut sciant ad alium pertinere, ex Nav. Tol. Fill. Bon. Hinc, si quis ea assumit, ut aliena, sicut faciunt fures, non dicitur usurpare, ut bene Suarez. Illi autem dicuntur bona illegitime usurpare, qui sine legitima facultate apud se, vel alium deponunt impediendo iis, quibus de jure competit, illorum liberum usum. Nomine bonorum intellige tam jurisdictiones Ecclesiasticas, quam temporales, puta fructus, redditus, & quascunque utilitates etiam temporales. Porro ad hoc, ut incurratur excommunicatio, debent hujusmodi bona competere personæ Ecclesiasticæ ratione Ecclesiæ, &c. secus, si ex proprio labore, licet occasione beneficii, &c.

XVIII. *Imponentes quavis auctoritate decimas, & tallias, aliaque id genus onera personis Ecclesiasticis; & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum bonis, eorumque fructibus sine expressa Summi Pontificis licentia: necnon qui hujusmodi onera sic imposita diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipiunt, innovantes decreta superioribus edita, &c.*

Ad incurrandam hanc excommunicationem non satis est tributi impositio per modum statuti, seu legis; sed requiritur insuper ejus exactio. Non est autem necesse, ut dicta onera imponantur, & exigantur ex bonis Ecclesiasticorum; sed satis est, si imponantur ipsis Ecclesiasticis personis etiam super bonis patrimonialibus: Sayr. Tol. Suar. Bon. contra Nav. Rursus incurritur excommunicatio, si prædicta onera imponantur. *Sine expressa*

pressa Summi Pontificis licentia, ut dicitur in clausula. Hinc, cum multæ hac in re facultates concessæ sint Carolo Utriusque Siciliæ Regi nostro à regnante Pontifice, consulenda hic concordata inter Sedem Apostolicam, & ipsum Regem, ex quibus habere potes, ad quantum se extendere possint bona patrimonialia Clericorum in Regnis utriusque Siciliæ existentium. Innovat demum Pontifex decreta super his per Sacros Canones tam in Later. quam in aliis Conciliis generalibus edita etiam cum censuris, pœnis in eis contentis. Ubi notanda sunt illa verba *Super his*; non enim omnia decreta de immunitate bonorum Ecclesiasticorum loquentia innovantur, sed solum, quæ loquuntur de contentis sub hac excommun.: ita Suar. Bon. Tol. Sayr.

XIX. *Quicumque Magistratus, Judices, Notarii, Scribæ, Executores, &c. quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra Personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, &c. sine speciali hujus Sanctæ Sedis Apostolicæ licentia; quique hujusmodi licentiam ad Personas, & casus non expressos extendunt, vel alias perperam abutuntur, etsi fuerint Consiliarii, Senatores, Præsidentes, Cancellarii, aut quovis alio nomine nuncupati.*

Hoc fori Privilegium, ex Trid. amittere Clericum, nisi deferat habitum, & tonsuram, & alicui Ecclesiæ inserviat, diximus tract. præced. ubi de Ordine egimus d. 5. q. un. quamobrem hic nihil superest dicendum.

XX. *Omnes, qui per se, vel per alios, directe vel indirecte, sub quocunque titulo, vel colore, invadere, destruere, occupare, & detinere præsumserint loca, & terras Romanæ Ecclesiæ, Romanique Pontificis, sive ipsi immediate, sive mediate subiecta; necnon supremam jurisdictionem in illis nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto usurpare, &c. necnon adhærentes, fautores, auxilium quomodolibet præstantes, &c.*

Habet Pontifex dominium immediatum in iis locis, in quibus jurisdictionem temporalem exercet: habet vero mediatum in iis, quæ in alios transtulit feudo, vel emphyteusi retento dominio directo. Quænam autem sint loca, in quæ Pontifex sive directum, sive indirectum dominium habeat, vide fusc apud Pal. hic p. 21. n. 1. Nomine autem supremæ jurisdictionis non venit ipsum dominium directum, vel utile, quod Pontifex habet in terris suis; sed venit ea jurisdictio, quam ille, ut supremus Princeps exercet; hæ enim nemini subiecta est, & ab omni alia indepen-

dependens. Porro quinam ab his potestatem habeat absolvendi, vide quæ iparsim diximus quæst. præc. c. 3.

§. II.

De Casibus specialiter reservatis Pontifici extra Urbem intra Italiam.

H_i sunt sex mox explicandi. Dicuntur specialiter reservati, quia per Decr. S. C. jussu Clem. VIII. 1602. sublatae sunt omnes facultates, & privilegia alias concessa Confessariis præsertim Regularibus ab eis absolvendi extra Urbem intra Italiam; & nomine Italiae veniunt etiam Sicilia, Sardinia, aliæque Insulae adjacentes: Doctores communiter ap. Merol. t. I. d. I. pag. 48. Porro singulos casus sequentibus ex ordine numeris expendemus.

I. *Violatio Immunitatis Ecclesiasticae in terminis Constit. Greg. XIV. quæ incipit, Cum alias nonnulli.*

Immunitas Ecclesiastica est *Privilegium Ecclesiae concessum, ut nemo ex ullo violenter extrahatur.* Talis est quævis Ecclesia auctoritate Episcopi stabiliter fundata, etsi nondum benedicta; imo, etsi cœperit construi: rursus, etsi polluta, aut interdicta, imo etsi diruta, dummodo non sit diruta auctoritate Episcopi sine spe reedificandi; & comprehendit tectum, parietes, scalas, sacristiam, campanile, & cœmeterium etiam separatim; imo ex jure communi extenditur ad 40. passus circa Ecclesiam Matricem, & ad 30. circa alias: consuetudo tamen est in contrarium. Gaudent hoc privilegio Monasteria Regularium cum claustro, & horto, & Grangiae Cisterciensium, & cum illis communicantium ex Priv. Eug. IV. Item Loca piã, Hospitalia, Seminaria publica, Oratoria fundata auctoritate Episcopi, & palatium ipsius Episcopi, etiamsi distet à Cathedrali ultra 40. passus, nec habeat Oratorium, dummodo non sit alteri locatum: Suarez, & alii ex c. *Item Constituimus* 17. q. 4. Item Sacerdos deferens Eucharistiam cum suo comitatu: Doctores communis cum Suar. contra Bon. dummodo non sit in ipso carcere. Qui impedit, vel non recipit confugientem ad talia loca, peccat graviter, nisi ille indecenter ibi vivat, & turbet disciplinam Ecclesiasticam, ac ter monitus non se emendet; tunc enim potest expelli, ut se recipiat in aliam Ecclesiam: Delb. d. 48.

q. 47. Qui vero eum violenter extrahit ab Ecclesia (etiam si Judæum, vel Paganum, ut addunt Barb. Fagn. & alii contra Clar.) dicitur violator Immunitatis Ecclesiasticæ, & incurrit excommunicationem latam à Gregor. XIV. specialiter reservatam extra Urbem intra Italiam à S. Congr. jussu Clem. VIII.; idque verum est, etiam si extractio secuta non fuerit, si tamen opere externo sit attentata, quia in textu dicitur *Attentare præsumpsit, &c.* Bonac. cum communi contra Gambacurt. Extenditur etiam ad mandantes ob eandem rationem: Genuens. *In Praxi*, Bon. Far. & alii communiter; non tamen ad consulentes, quia neque extrahunt, neque attentant. Extenditur denique ad incarcerantes, & restituere nolentes, etiam si non incurrerint ad extractionem, quia in textu dicitur *capere, extrahere, aut carcerare*, & *ly aut* est alternativa: Bon. contra Suar. idque verum est, etiam si ille consenserit capturæ in Ecclesia, vel nolit restitui; cum non possit renunciare juri Ecclesiæ jam acquisito: Doctores communiter: non tamen ad ratihabentes extractionem nomine suo factam, quia hi neque extrahunt, neque attentant: Doctores communiter.

Extrahi quis dicitur ab Ecclesia, etiam si clausas ejus januas, vel seram, vel quid simile manu apprehendit, aut illis adhæret, aut in Ecclesiæ ambitu, vel super tegulas tecti existit; non vero, si humeris tantum adhæreat parieti Ecclesiæ, & ambobus pedibus in via existat: Bon. & alii, Extrahi etiam dicitur, si ex aliqua necessitate, aut gravi metu injuste incusso coactus exeat, quia non censetur sponte exire: Bon. Fag. & alii. Non vero, si blanditiis, promissionibus, aut deceptione exiens capiatur extra, quia immunitas violatur per violentam extractionem ex cap. *Inter, de Imm.* Neque, si captus extra ducatur ad carceres per Ecclesiam, quia non dicitur capi in illa: Bon. & alii communiter. Neque, si ab Ecclesia extractus, & in carcere seculari inclusus, hinc evadat, sed à fuga retrahatur, quia sic censetur captus extra: Delb. d. 31. num. 17. Neque si per alios ereptus à manibus satellitum confugiat ad Ecclesiam, quia sic Curia secularis injuste est spoliata jure acquisito in illum, adeoque juste potest illum repetere ab Ecclesia non protegente injustitiam: secus vero, si ille è carceribus, vel à manibus satellitum seipsum exemit, aut hos se-

cum

cum traxit in Ecclesiam, quia sic nulli fit iniustitia: Delb. f. 7. Denique, quamvis Judex Ecclesiasticus possit illum ob justas causas constringere compedibus in ipsa Ecclesia, & imponere poenitentiam aliquam salutarem, si peccatum sit publicum, vel ad tollendum scandalum, nullatenus tamen constringi potest à Judice seculari, quia sic fieret ex Ecclesia carcer, quod magis repugnat Immunitati, Suar. c. 12. num. 2. Potest tamen ab eo apponi custodia extra ambitum Ecclesiæ, ut, si forte terminos sacros egrediatur, capi possit: Doctores communiter.

Ex c. Const. Greg. XIV. extrahi possunt ab Ecclesia, primo, *publici latrones*, hoc est, qui ob frequentia latrocinia pro talibus communiter habentur. Secundo, *Grasatores viarum*, qui itinera frequentata, vel publicas vias obsident ad viatores ex insidiis aggrediendos. Tertio *Depopulatores agrorum*, hoc est, qui agros, vineas vastant, incendunt, &c. Quarto, *Committentes homicidium, vel mutilationem in ipsis Ecclesiis, eorumve cæmeteriis*, qui proinde neque gaudent aliis Ecclesiis, quia omnes sunt una: Doctores communiter apud Delb. d. 19. l. 1. contra Syl. scribentem ante hanc Constitutionem: idemque est, si lethaliter vulneres in Ecclesia, etiam si ille moriatur extra; vel si existens extra occidas existentem in Ecclesia: non vero, si existens in Ecclesia occidas existentem extra, juxta dicta d. 1. q. 1. c. 4. §. 2. Neque, si occidas in Sacristia, Campanili, &c., quia sumus in odiosis, qualis est restrictio Immunitatis Ecclesiasticæ: Doctores apud Delb. f. 6. contra alios. Quinto, *Qui proditorie proximum suum occiderit* (etiam infidelem, ut addit Delb. f. 4.) hoc est amicitiam simulando, dolose seducendo, aut nihil tale prævidentem: ut si mater occidat infantem: si sine præcedente inimicitia, & rixa veneno occidas: vel inimicum, cui promiseras amicitiam; secus vero, si inimicum dormientem, aut à tergo, quia ille prævidere poterat, & præcavere; Gomez & alii. Sexto *Reus Assassinii*, hoc est, qui pretio conductus occidit proximum; adeoque etiam infidelem: Bon. Delb. f. 2., dummodo non sit suus etiam inimicus: Bon. Delb. f. 3.; & extenditur ad conducentem, utpote etiam reum assassinii, etiam si non sequatur effectus: Masc. Delb. f. 4. Septimo, *Reus Hæresis*, quod etiam extenditur ad fautores: Octavo, *Reus læsæ Majestatis in persona ipsiusmet Principis*, hoc

hoc est sui Principis, & quidem absoluti; quod etiam extenditur ad mandantes: Dian. pag. 1. tract. 1. r. 6. Ad hos revocantur omnes alii casus juris antiqui ex cit. Constit. atque in his octo casibus extrahi debet reus auctoritate Episcopi: eo vero culpabiliter nolente, extrahi potest à Judice Seculari, sed in carcere Episcopi deponi, usquedum Episcopus, vel ejus Superior cognoverit de crimine excepto, quantumvis etiam notorio: Rich. Dian. Delb. s. 2. & 3. * Hæc de jure communi. Hic autem in Regno Neapolitano attende Concordata inter Sanctissimum P. Nostrium Bened. XIV. & Carolum Utriusque Siciliæ Regem, sub die 8. Jun. 1741. quæ initium sumunt à Bulla ejusdem Pontificis incip. *Memores Apostolici*, quorum concordatorum idcirco non meminit auctor, quod post ejus obitum emanarunt. *

Clericus autem non videtur gaudere Immunitate Ecclesiæ contra suum Judicem Ecclesiasticum, quia Jurisdictio Ecclesiastica exerceri potest in loco sacro, & jura nullibi loquuntur de Clerico, nisi contra Judicem Laicum: Abb. Sylv. Suar. Bon. & alii. Attamen Far. Clar. Tusch. Barb. Fagn. & alii contradicunt, & Curia Romana ann. 1695. improbasse dicitur Episcopum in Germania, qui Abbatem sibi subjectum è Monasterio extraxerat. Cæterum Religiosus non gaudet comparative ad Prælatum suum, si confugerit ad Ecclesiam suæ Religionis: Doctores communiter contra Gambacurtam: si autem ad aliam, Rebuf. Barb. Dian. & alii contra alios dicunt, gaudere: vid. Delb. s. 15. Servus gaudet comparative ad dominum suum: si tamen hic juret, & præstet securitatem de ejus impunitate, debet etiam invitus reddi domino, cap. *Inter de Immun.* Idem est de milite, de damnato ad triremes, qui ad suum servile ministerium sunt etiam ab Ecclesia reducendi

II. Violatio Clausuræ Monialium ad malum finem.

Clausura Monialium est spatium intra Januam Monasterii semper clausam, & cætera Monasterii loca, quæ ea Janua continentur, ex cap. *Periculoso, de Stat. Regul. in 6.* Violatur tum per egressum ipsarum Monialium; tum per ingressum aliarum personarum cujuscunque sexus, ætatis, aut conditionis; exceptis Regibus, Reginis, eorumque Filiis: Suar. Sanch. Bon. & alii contra Merol. & alios: item pueris ante usum rationis: R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III. Hh Do-

Doctores communiter: non tamen amentibus post septennium, cum possint ad peccatum incitare, &c. Moniales etiam Conversæ post professionem à Clausura exeuntes sine licentia in scriptis, concedenda tantum in certis causis, incurrunt excommunicationem reservatam Papæ: item eas comitantes, & receptantes, necnon etiam Prælati licentiam indebite concedentes, ex Constit. Pii V. *Decoris*: non tamen Novitiæ, Oblatæ, aut Educandæ, quæ tantum tenentur ad Clausuram, dum ibi existunt, &, si exeant sine licentia, non possunt regredi: Sanch. De Lugo l. 3. *Resp. Moral.* d. 7. Reliqui vero utriusque sexus ingredientiæ Clausuram Monialium sine debita licentia in scriptis, &c. incurrunt excommunicationem latam à Trid. *sess. 25. de Regul. c. 5.* quæ pro Clausura Monialium SS. Francisci, & Domini- ci reservatur à Bonif. IX. & Eug. IV. apud Nav. In- gradientes vero prætextu facultatum jam revocatarum, tum eos permittentes, vel ingredi facientes, incur- runt excomm. reservatam à Greg. XIII. *Ubi gra- tia.* Prælati Pontificalis dignitatis, si ingrediantur, præterquam in casibus sibi concessis, incurrunt 1. vice interdictum ab ingressu Ecclesiæ: 2. vice suspensio- nem à Pontif. & Divinis: 3. vice, & reliquis excom. ex Bul. Greg. XIII. *Dubii.* At Regulares à 1. vice omni officio, ac ministerio privantur, & excomm. incurrunt: Pal. tr. 15. d. 4. p. 10. §. 4. n. 5.

Excipe, si necessitas ingrediendi, vel egrediendi sit talis, ac tanta, ut careat lege expectandi licentiam, puta incendium, terræmotus, vel aliud imminens vitæ, aut honoris periculum, qua ratione etiam videtur excu- sandus, qui eo confugit ad asylum. Datur insuper par- vitas materiæ in ingressu, vel egressu excusans à mortali, & excommunicatione; ut, si pars corporis sit intra, pars extra. Imo Nald. Graf. & Merol. putant, esse etiam modicum, si totum corpus esset ad duos pedes intra, vel extra, quod tamen negant Sanch. Basl. & alii, quia sic habetur perfecta legis transgressio. At violantes clausuram Monialium ob malum finem, puta furandi, percutiendi, aut turpe aliquid faciendi (Pelliz. intelligit tantum de fine fornicandi) incurrunt excom- municationem specialiter reservatam extra Urbem in- tra Italiam. Qui autem cum debita licentia ingressus habuit malum finem, etiamsi finito negotio non statim exeat, non dicitur juxta Sanch. violator clausuræ; uti neque

neque Monialis cum licentia egressa, si finita causa non statim redeat, quia violatio consistit in egressu, vel ingressu; quamvis contradicant Pal. Bon. & alii. Cæterum, quamvis peccatum sit non statim exire, vel redire, tamen *ly Statim* intelligi debet moraliter, ita ut, si sine malo sine discurratur aliquantisper intra, vel extra, non sit peccatum saltem grave: Doctores communiter.

III. *Provocantes, & pugnantes in duello, juxta Decr. Trid. & constit. Gregor. XIII. incipientem, Ad tollendum.*

Duellum est *Duorum, vel etiam plurium pugna deliberate suscepta ex condito, statuto tempore, & loco cum periculo mortis, vel gravis vulnerationis.* Si ergo certo non adsit tale periculum, non est proprie duellum, ut si fiat pugnis, neque, si conventio fuit in rixa, ut si duo rixantes in Ecclesia dicant, *Egrediamur foras, & ibi pugnant;* quia sic censetur una actio moraliter continuata ex rixa, adeoque non ex deliberatione. Neque demum, si non sit statutum tempus, & locus, ut si duo inimici sibi occurrentes se provocent ibi ad pugnandum: secus, si statuatur locum. & eo pergant ad pugnandum; vel si alter dicat alteri, *Vade ad capiendum arma, hic te expecto, &c.*

In duobus tantum casibus licitum est duellum: Primo. si fiat ad dirimendum bellum, ad servandas vitas proprii exercitus, ad debilitandas vires hostium; quia sic est potius pars belli: Doctores communiter: Secundo, Si non potes aliter effugere mortem, ut si duo damnati ad mortem jussu judicis duellant, quia sic alter est carnifex alterius, & potius se defendit; secus vero in aliis circumstantiis, in quibus poteris te defendere non acceptando, nec duellando. Hac in re ab Alex. VII. damnatur hæc Propos. 2, *Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.* Hinc ex Trid. *sess. 25. de Ref. c. 19.* excommunicantur publice duellantes, tum Reges, Imperatores, aut domini temporales concedentes locum ad tale duellum in terris suis, tum patrini, consulentes, & spectatores (intellige ex proposito, non vero, si casu, aut ut illud dirimant) quam excommun. Pius IV. reservavit; & Greg. XIII. extendit etiam ad illos, qui privatim monomachiam (hoc est duellum) commiserint, etiam sine patrinis, sine scriptis provocatoriis,

torii, &c. & ad dominos locorum non impediētes, ad mandantes, instigantes, auxilium, consilium, vel favorem dantes, equos, arma, pecuniam, comēatum, & alia subsidia scienter subministrantes; ad spectatores ex proposito, vel socios quovis modo se præsentes, etiam si illi, qui ad locum destinatum pugnaturi accesserunt, impediti pugnam non commiserint, si per ipsos non steterit, quo minus illa committatur. Hæc Greg. XIII.

Talis excommunicatio incurritur à duellantibus sequuta pugna, quia in textu dicitur *Pugnam commiserint*: Sanch. l. 2. *Decal.* c. 39. num. 28. A reliquis vero incurritur, etiam si pugna non sequatur, dummodo tamen per ipsos non steterit, quo minus illa sequatur, ut dicitur in eodem textu; horum ergo illi, per quos stetit, non incurrunt; per quos non stetit, incurrunt. Atque ab hac excommunicatione Religiosi ex vi suorum privilegiorum non possunt intra Italiam absolvere *Provocantes, & pugnantes in duello*; reliquos tamen absolvi probabiliter posse, ait Lug. l. 2. *Resp. Moral. dub. 2.* quia in hac prohibitione solum exprimuntur provocantes, & pugnantes; sed communius negant cum Bonac. quia usu, & consuetudine receptum est, ut pro reliquis etiam petatur à Roma absolutio, quæ consuetudo optime interpretatur verba illa S. Cong. *Juxta Trid. & Const. Greg. XIII.* referri ad omnes ibi contentos; consuetudo enim est optima legum interpret: absolvere autem potest Episcopus, si res sit occulta, juxta Trid. *sess. 24. de Refor. c. 6.* Denique, ex Constit. Clem. VIII. incipiente *Illius vices* ann. 1592. excommunicatio reservata incurritur à provocantibus, aut acceptantibus duellum, etiam pugna non sequuta; & expresse extenditur etiam ad Magistratus, Duces, & Capitaneos in castris, & dominos Ecclesiasticos non impediētes, vel impunitatem post duellum dantes, ad componentes, dictantes, scribes, subscribentes, imprimētes, affigētes, publicantes, mittentes, deferentes chartam duelli, vel etiam solo verbo denunciātes, attestantes, vel quomodolibet se immiscentes; etsi neque pugna, neque accessus, nec actus ad pugnam proximus, neque expressa, & aperta provocatio sequuta, aut cuiquam intimata fuerit, si per eos non steterit, quo minus publicatio, aut denunciatio fieret: hæc ex Clem. VIII. ubi notat Bonac. principaliter, ac seorsim excommu-
nicari

nicari provocationem, publicationem, intimationem, acceptionem, accessum ad locum, & pugnam; reliquas vero actiones respective ad singulas istarum; ideoque dans v. g. consilium ad provocandum incurrit hanc excommunicationem, si provocatio sequatur, vel sequi debuisset, si aliunde impedita non fuisset, quia sic per eum non stetit, quin sequeretur; secus vero, si per eum stetit: similiter, si chartam affigas, etsi postea laceres, incurris, quia illa affixio est publicatio: secus, si scribas, sed non affigas, publices, &c. Similiter, si des arma, &c. incurris, dum ille accedit ad locum duelli, vel accedere debuisset, nisi aliunde fuisset impeditus, quia per te non stetit, &c. secus vero, si tu impediisti, ne accedat; & sic de reliquis. Utrum autem teneatur ad restitutionem occidens, aut mutilans in duello, dictum est in Tract. de Restit. d. 2. q. 3. c. 1. §. 1.

IV. *Injicientes violentas manus in Clericos, juxta Can. Si quis suadente, ac juris dispositionem.*

Hæc excommunicatio reservatur in dicto Can, & ex dispositione juris extenditur ad mandantes, consilium, auxilium, favorem præbentes, percussorem suo nomine factam ratihabentes aliquo actu externo, necnon etiam ad non impediens, si ex officio, aut justitia tenebantur: quid autem possit Episcopus, quid Prælati Regulares, dictum est d. 1. ubi alia plura in hanc rem notavimus. Hic tria supersunt explicanda percussus, percussor, percussio. Itaque

Primo, Percussus debet esse Clericus, vel Monachus, ex cit. Can. Gaudet vero hoc privilegio Canonis Clericus habens saltem primam tonsuram, etiam si sit excommunicatus, suspensus, irregularis, degradatus tantum verbaliter; imo, etiam si sit hæreticus, ut ait Nald. & alii contra Barbof. imo etiam si sit mortuus, & percutiatur ejus cadaver. Item si sit conjugatus, dummodo cum unica virgine, deferat habitum, aut illum reassumat, & serviat Ecclesiæ deputatæ ab Episcopo. Non ergo gaudet Clericus bigamus; neque quem dicimus Clericum, seu Diaconum salvaticum, cui Sac. Congr. apud Fagn. num. 9. tribuit tantum privilegium fori in criminalibus, & in civilibus quoad carcerationem, & onera personalia; neque Clericus existens in Sacris, si sit degradatus realiter. Neque demum Clericus non existens in Sacris, si vacat per annum publico

officio Buffonis; si deserto habitu committat assassinium, immisceat se tyrannidi, seditioni, aliisque gravibus criminibus; si dimisso habitu, vel conjugatus etiam cum habitu, exerceat publicum officium Tabernarii, aut Macellarii, & ter monitus ab Episcopo non desistat, aut, si destiterit, iterum exerceat; si demum ter monitus ab Episcopo dimissum habitum non reassumat, aut ab officio vili, aut à negotiis secularibus non desistat: Pal. d. 3. p. 22. ex pluribus textibus. Gaudet etiam privilegio Canonis Monachus, hoc est Regularis utriusque sexus, etiam si laicus, Monachus, hoc est Regularis utriusque sexus, etiam si Bigamus, cum lex tantum excludat Clericos Bigamos, ut notat Suarez; item Tertiariæ SS. Francisci, & Dominici, si collegialiter vivant cum habitu. Eremitæ etiam, & Oblati, dummodo tamen voto aliquo, aut pacto perpetuo subjecti sint alicui Regulæ, aut Superiori. Item Equites Melitenses, & Teutonicus, utpote veri Religiosi, quod etiam ad Equites S. Jac. Calatravæ, &c. extendunt Nav. Bon. & alii, sed in his attendenda est consuetudo.

Secundo, Percussor esse potest quicumque utriusque sexus habens usum rationis, etiam si impubes, dummodo percutiat *Suadente Diabolo*, hoc est non ex ignorantia, inadvertentia, aut ex joco, etiam si forte aliqua levis ira interveniat, cum debeat actio tum interna, tum externa pertingere ad culpam lethalem; estque talis, etiam si ipse percussus contentiat, quia fit injuria ejus statui, cujus privilegio renunciare ipse non potest; idcirco etiam ipse consentiens incurrit excommunicationem ferendam, ex cap. *Contingit eod. tit.* atque adeo probabilius incurrit excommunicationem latam, si ipsemet suadente diabolo se percutiat, cum hæc prohibitio magis sit in favorem status, quam personæ, ut notant 30. Doctores apud Sperel. contra Tol. Barbof. & alios paucos. Denique ex dispositione juris extenditur hæc excommunicatio ad mandantes, consensum, consilium, auxilium, favorem præstantes, suo nomine factam ratihabentes non mere interne, sed externe, & ad non impedientes, si ex officio, aut justitia tenebantur: Layman. Bonac. & alii communiter ex pluribus textibus. Excusantur autem tum à peccato, tum ab excommunicatione. Primo, Prælati, Præceptor, & Pater, si percutient Clericum subditum in Minoribus constitutum, dummodo fiat correctionis causa, nec sit excessus in modo; idem est de Decano Chori relate ad talem Clericum

ricum disturbantem divina officia; imo idem pariter de Prælo, & Præceptore Ecclesiastico relate ad Clericum constitutum in Sacris, quod tamen de patre negat probabiliter Pal. contra alios: Secundo, Excusaris pariter, si percutias ob justam defensionem tuæ, vel alterius personæ, honoris, rerum; dummodo fiat in continenti in ipso actu aggressionis, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, ut, si mulier tenetur à Clerico, nec aliter potens suum honorem tueri illum occidat; si aggressus sis à Clerico, & fuga tibi sit ignominiosa; si Clericum asportantem tua bona insequaris, detineas, & per vim auferas, dummodo ea sint alicujus valoris, nec sint in tuto deposita: Doctores communiter: Tertio, Excusaris ab excommunicatione, etsi non à peccato, si etiam excedendo, & ex vindicta occidas Clericum turpiter inventum cum tua uxore, matre, filia, aut sorore (non vero, si cum alia, etiamsi tibi conjuncta, ut notant Doctores) ob difficultatem temperandi dolorem, & impetum vindictæ, ut addit Gloss. Censetur autem Clericus turpiter inventus, etiamsi inveniatur tantam osculans, amplectens, turpiter tangens, vel in loco suspecto, ita ut ex circumstantiis merito conjici possit turpitudine: Suarez, Bonac. & alii: item, si sine dolo expectes, eumque in tali delicto deprehensum percutias; non vero, si dolose inducas, neque si post finitum delictum percutias: Pal. & alii communiter.

Tertio, Percussio est violenta manuum injectio in personam, vel res aliquo pacto ei adhærentes, ita tamen, ut, præcisa etiam excommunicatione, sufficiat arbitrio prudentium ad culpam gravem. Hinc non incurris excommunicationem, si tantum verbis contumeliosis, aut minacibus afficias, expellas, quia non pervenis ad opus manuum. Neque, si manus violentas inferas in ejus domum, familiares, vestes non indutas, &c. etiamsi in odium, & injuriam ipsius, quia nihil horum ei adhæret; neque si pallium, crumenam per furtum ab eo abscindas, cum non sit actio violenta. Neque, si lapidem in eum injicias, qui tamen nullo pacto attingat, nec lædat. Neque demum, si ex intentione graviter injuriosa, ita tamen leviter tangas, ut judicio prudentium censeatur actio externa tantum venialis: Doctores communiter. Contra vero incurris, quomocunque manu, vel instrumento percutiendo graviter noceas corpori, vel honori; ut si fontem, aquam, pulverem, lu-

tum, pileum in eum per injuriam projicias; si vestem, pileum, pallium, per vim, & injuriam auferas; si similiter equum, cui infidet, occidas, vulneres, cædas, per frænum siltas; quia, licet hæ actiones sint leves respectu corporis, non tamen respectu honoris; si venenum clam ei propines, quia sic vitæ vim infers, idque statim ac venenum incipit agere, quamvis non sequatur mors: Bonac. cum communi contra Avil. Fil. & alios: si ita persequaris, ut sis moraliter causa ejus lapsus ex equo, vel in foveam: censearis autem causa, si ille ex metu talis percussiois cadat; similiter, si explodas sclopetum in eum, qui ex timore cadat quasi exanimis, quamvis ne leviter quidem tangatur: denique si capias absque auctoritate Ecclesiastica, aut violenter detineas in carcere, vel in loco, unde sine dedecore exire non possit, ut si se lavanti in balneo vestes depositas auferas, &c.

Quarto, Quævis talis percussio esse potest, vel gravis, vel mediocris, vel levis. Gravis, seu enormis habetur primo ex quantitate læsionis, ut si mutiles membrum; aut reddas inhabile, si effundas sanguinem in magna copia aliunde, quam è naribus, si includas in tetro carcere, si flagelles cum dolore, & contumelia: Secundo ex circumstantia personæ, ut si sit Cardinalis, Episcopus, Prælati, proprius Abbas, Pater, Patronus, in quos offensa, ex se alioqui levis, crescit ex dignitate personæ offensæ; similiter crescit ex conditione offendentis, ut si sis subditus, filius, vilis, &c. idemque est, si impingas alapam in personam gravem, vel si officialis laicus percutiat auctoritative, quasi usurpans jurisdictionem Ecclesiasticam: Tertio ex aliis circumstantiis, ut si cum magna irrisione, & irreverentia, notorietate, & scandalo, si in conspectu Prælati, aut Judicis, si Sacris indutum, si ad Altare, in publica Ecclesia, in foro, tempore magnæ solemnitatis, &c. quæ singula pensanda sunt, ut judicium fiat de gravitate, seu enormitate actionis, quæ alioqui se sola spectata non esset talis. Ex gravi facile dignosci potest mediocris, & levis; si enim à gravi non multum distat, dicitur mediocris, ut si præcis aliis circumstantiis Clerico dentem detrahas, capillos evellas in copia, sugillationem carnis relinquant, sanguinis copiam absque gravi læsione effundas, &c. Levis denique dicitur, non quæ sit tantum culpa venialis, quia sic nulla incurritur

ritur excommunicatio: sed quæ intra latitudinem peccati mortalis est infima; ut si, præcis aliis circumstantiis, fiat pugno, palma, manu, pede, baculo, vel lapide sine flagellatione carnum, effusione multi sanguinis, evulsionem multorum capillorum, &c.

V. *Simonia realis scienter contracta.*

Simonia realis est, cum ex conventionem, seu pacto, five tacito, five expresso commutatur temporale cum spirituali. Differt à simonia mere intentionali, vel mere conventionali, quia ultra intentionem, & conventionem dicit etiam effectum, seu traditionem rerum sequentem, & quidem utrinque: si ergo datum sit tantum temporale, vel tantum spirituale, & non alterum, nondum est simonia perfecte realis, sed veluti mixta ex conventionali. Hoc supposito. In Extrav. 1. *De simonia* habetur excommunicatio reservata contra dantes, & recipientes aliquod temporale ob ingressum in Religionem, quicumque sint dantes, vel accipientes, modo fiat ex conventionem in pretium talis ingressus, & intelligitur de ingressu perfecto per professionem, aut vota constituentia Religiosum, non autem de ingressu in novitium. Si autem des aliquid sponte, & gratis, non habetur simonia; neque, si des in tui, aliorumve sustentationem, etsi aliter non te ad professionem reciperent; uti dicimus de elemosyna data Sacerdoti, ut celebret, aliter non celebraturo; ideoque, nec simonia, nec excommunicatio incurritur à paciscentibus super dotibus Monialium, ex Clement. VIII. In Extrav. 2. eod. tit. habetur excommunicatio pariter reservata contra dantes, & accipientes, & horum mediatores in ordine, aut beneficio. Per ordinem, Bonac. communiter contra Lessium, & alios, intelligunt etiam minores; imo etiam primam tonsuram, quam Sacri Canones etiam vocant ordinem cap. *Cum conjug. de Ætat. & qualit.* Per beneficium, multi cum eodem Bonac. contra Suarez, & alios intelligunt hic, quod proprie dicitur beneficium, non vero pensionem, officium, aut dignitatem Ecclesiasticam, quia sumus in odiosis; intelligunt tamen communiter etiam beneficiorum permutationem, resignationem, pensionum reservationem, vel æquationem fructuum pro beneficio resignato, si fiant sine auctoritate Superioris, quia sic est simonia juris Ecclesiastici in beneficio. Per mediatores intellige non so-

lum eos, qui pretio à te inducuntur ad impetrandum à Superiore pro te, vel pro alio ordinem, aut beneficium; verum etiam, qui talem simoniam inter te, & Superiorem procurant; non vero si des illis aliquid tantum, ut tibi aditum, aut facilem ingressum apud Superiorem concedant, vel ut certiorum eum faciant de tuis meritis, modo non intercedant; & secundum aliquos; neque si sint mediatores remoti, qui intercedant apud alium mediatorem.

Itaque excommunicatio simoniæ realis incurritur tantum in ingressu Religionis, Ordine, & Beneficio; at non in aliis materiis, puta in venditione Baptismi, Chrismatis, &c. in quibus tantum est excommunicatio comminatoria, cap. *Quidquid* 101. neque adeo est casus Papalis: Bonac. & alii contra Sotum, & alios. Addo tamen quatuor alias excommunicationes reservatas: Primam contra ambientes Papatum, ejusque causa simoniam committentes, ex Constitut. Paul. IV. *Cum secundum*: Secundam contra dantes, & accipientes pro gratia, aut justitia apud Sedem Apostolicam, ex Constitut. Gregor. XIII. *Ab ipso*: Tertiam contra proponentes ad quæstum populo indicem casuum, & gratiarum cum indulgentiis, ex Pio V. *Infelicitis*; Quartam contra recipientes aliquid ex fructibus primi, & secundi anni beneficii vacantis in collatione; aut provisione ad possessionem illius, ex eodem, *Quam plenam*. Sed hæc excommunicationes incurritur ante simoniam realem, adeoque non pertinent ad rem præsentem, nisi pertingant ad simoniam perfecte realem.

VI. *Simonia confidentialis etiam scienter contracta.*

Simonia confidentialis, quæ & confidentia dicitur beneficalis, committitur à resignantibus, conferentibus, eligentibus, aut præsentantibus alium ad beneficium cum intentione, seu spe, seu certa confidentia, quod tale beneficium, seu ejus pars aliquo tempore reversura sit in favorem ipsorum, aut alterius cujuscunque; atque hæc confidentia completur ab acceptante tale beneficium ipso actu acceptandi; & solus acceptans incurrit excommunicationem latam, & reservatam ex Constitut. Pii IV. *Romanum*, & Pii V. *Intolerabilis*; estque casus specialiter reservatus extra Urbem intra Italiam.

Ut autem acceptans incurrat hanc excommunic., requiritur, ut illam intentionem resignantis, collatoris, electoris, aut presentantis animadvertat, etiamsi non in pactum deductam; imo, etiamsi acceptet sine animo annuendi tali intentioni, ut probabilius docet Bon. ex illis verbis Pii IV. *Etiamsi sola dimittentis intentione receperit*; non tamen si falso putans, esse in eo talem intentionem, & cum animo ei annuendi acceptet; quia sic non committitur simonia confidentialis, quæ originem trahit à tali intentione: Suarez, Bonac. & alii; neque demum, si intentio v. g. resignantis sit, ut sibi resignetur aliud beneficium distinctum, vel ut sibi remittatur pensio aliunde debita, quia hic casus non comprehenditur in dictis constit. v. plura in Tract. de Simonia tr. 3. d. 5.

§. III.

De reliquis Casibus Papatibus.

RELIQUI Casus Papales reservati sunt supra 80. partim in corpore juris, partim in aliis Constitut. Pont. Horum reservationem, ubi nulla exprimitur persona, incurrunt omnes, præter unum Papam: ubi vero exprimuntur personæ, vel earum gradus, aut officium, istæ tantum incurrunt. Itaque eorum Catalogus hic est.

1. *Sacerdotes sive Seculares, sive Regulares, extra Urbem intra Italiam, præsumentes prætextu privilegiorum absolvere à Casibus Bullæ Cœnæ, vel à 6. Clement. VIII., vel ab illis, quos Episcopi sibi reservant: Clement. VIII. Sacra Congreg. 1602.* 2. *Publicantes, vel concedentes ob quæstum indulgentias, aut facultates absolvendi à Casibus: Pius V. Quam plenum.* 3. *Audentes docere, tueri, aut in praxim deducere opinionem, quod Bulla Cruciatu possit eligere quemcunque Sacerdotem à quocunque semel approbatum: Inn. XII. 19. Apr. 1700.* 4. *Docentes, defendentes, vel tractantes (nisi forte impugando) Propositionem aliquam ex damnatis ab Alexand. VII. Inn. XI. & Alexand. VIII.* 5. *Docentes, licitum esse confiteri Sacramentaliter per literas, aut internuntium Confessario absenti, & absolutionem Sacramentaliter,*

ter à Confessario absente obtinere; aut in praxim quocumque modo id deducentes: Clement. VIII. an. 1602. 6. Non denunciante intra 12. dies à scientia delicti hæreticos, aut quomodolibet suspectos de hæresi: Ex Præcept. Inquis. General. an. 1623. Item non monentes, aut deobligantes à denunciando, ex Bull. Alex. VII. Licet alias an. 1660. confirmante ampliative Bull. Paul. V. Romanus an. 1606. 7. Inquisitores inferiores Episcopis male procedentes contra Hæreticos; Clement. Multorum. 8. Superiores Regularium non denunciante suos Religiosos Hæreticos, aut de hæresi suspectos: Paul. V. cit. 9. Communicante in crimine criminoso cum excommunicato nominatim à Papa, cap. Nuper de Sent. Excomm. 10. Persecrantes per annum in excommunicatione lata à Delegato Papæ, cap. Quærenti de Offic. Deleg. 11. Absoluti in excommunicatione Papali cum onere, & illud non impletos, cap. Eos, qui, in Sent. Excomm. in 6. 12. Violante Interdictum Sedis Apostolicæ: Extrav. Eth. de Penit. & Remis. 13. Præsumentes violare Interdictum huiusmodi, vel cogendo ad celebranda Divina Officia in loco interdicto, vel quomodolibet vocando alios ob ea ibi facienda, vel prohibendo, ne ab Ecclesia tempore Missæ exeat excommunicatus, aut interdictus vitandus, postquam is à celebrantibus monitus est exire: vel demum, si is nominatim ab illis monitus non exeat: Clement. Gravis, de Sentent. Excomm. 14. Vexante eos, qui censuram in aliquem tulerunt, cap. Quicumque, de Sentent. Excomm. in 6. 15. Clerici (etiamsi Regulares: Fill. contra Bonac.) scienter, & sponte admittentes, ad Divina Officia excommunicatos nominatim denunciatos à Papa, cap. Significavit, de Sent. Excomm. 16. Clerici, sive Seculares (exceptis Parochis) inducentes aliquem ad jurandum, votandum, aut permittendum de eligenda Sepultura apud ipsos, vel electa non mutanda: Clement. Cupientes, de Penit. 17. Regulares administrante Sacramentum Viatici, vel Extremæ Unctionis Secularibus non familiaribus, vel Matrimonii, absque licentia Parochi: Clem. I. de Privilegiis. 18. Supponentes se in examine, ut beneficium impetrent pro alio: Paul. IV. Inter cæteras. 19. Incendiarii laicorum, sive piorum, sive profanorum, si sint ab Episcopo denunciati, cap. Tua nos, de Sentent. Excomm. 20. Effringentes, & spoliante Ecclesias, si sint ab Episcopo denunciati, cap. Conquesti, eodem tit. Ubi nota particulam Et requirere ntrumque simul actionem, & nominatim

nomine *Ecclesie* non venire Oratorium privatam, neque arcam, in qua res *Ecclesie* continentur: Bon. 21. *Faciendes jurare illicita, impossibilia, damnosa, vel contraria Libertati Ecclesiasticae, aut Decr. Trid. Greg. XIII.* Inter Apostolicos 22. *Procurantes quomodolibet abortum fetus animati, sequuto effectu: Greg. XIV.* Sedes Apostolica. 23. *Occupantes quomodolibet bona Montium Pietatis, Ecclesie, Beneficii, aut loci pii: Trid. sess. 24. c. II. 24. Impugnantes Conceptionem B. Virginis, vel legentes, retinentes, aut pro veris habentes libros, in quibus asseritur, esse hæresim, vel peccatum, id credere, celebrare, aut in Concione audire. Et econtra damnantes hæresis, vel mortalis eos, qui tenent sententiam oppositam: Sixt. IV. Grave nimis. 25. Legentes, retinentes, edentes, describentes, advehentes, quovis modo dantes, aut ementes libros Thalmud, Cabalistas, aliosve Hebræorum contra vetus, aut novum Testamentum, &c. Clem. VIII. Cum Hebræorum. 26. Petentes, vel exigentes aliquid (Et non ad pios usus) ex fructibus primi, aut secundi anni beneficii vacantis, in ejus Collatione, Provisione, aut admissione ad possessionem: Pius V. Durum nimis. Si autem hi sint Antisites, suspenduntur tantum. 27. Dantes, aut accipientes aliquid pro gratia, aut justitia obtinenda in Curia Romana; item promittentes, aut promissionem acceptantes; item præbentes his auxilium, consilium, favorem: item id scientes, Et non revelantes: Greg. XIII. Ab ipso. 28. Dantes, vel promittentes aliquid Nunciis Provisiones à Sede Apostolica factas: Greg. XIII. Solicite. Hoc tamen Fil. dicit non esse usu receptum. 29. Habentes literas Apostolicas falsas, Et eas intra 20. dies non destruentes, c. Dura, de Crim. Fall. 30. Impedientes quomodolibet executionem literarum S. Pœnitentiariæ: Jul. III. Rationi. Id tamen inclusum esse in Casu 14. Bull. Cœn. ait Bon. contra Reginal. 31. Provocantes, vel acceptantes duellum, etiam pugna non sequuta; Item quicumque quomodocunque se tali provocationi, acceptationi, aut duello immiscentes; item Domini quicumque permittentes duellum in suis Terris, Castris, &c. Clem. VIII. Illius vices. Ex usu tamen includuntur hi etiam in cas. 3. §. antecedentis: Bon. & alii, contra Lug. & alios. 32. Femine ingredientiæ Monasteria Regularium, prætextu, aut etiam sine prætextu facultatis Apostolicæ: Pius V. Deset Romanum. Excipe Reginas cum suo comitatu;*

vel

vel si comitentur SS. Sacramentum : 33. *Inredientes*
Monasteria Monialium prætextu facultatis Apostolicæ.
Paul. V. Monialium. 34. *Moniales præsumentes admi-*
tere intra Clausuram, virum, aut mulierem prætextu fa-
cultatis Apostolicæ ingredientem: Greg. XIII. Ubi gra-
tiæ. 35. *Moniales exentes è Clausura absque licentia*
concedenda tantum in certis causis: Pius V. Decori.
 36. *Regulares euntes ultra mare, sine licentia Superio-*
rum: Extravag. Ad nostrum, de Regul. 37. *Regu-*
lares Mendicantes transeuntes ad non Mendicantes (Excep-
to Ordine Carthus.) sine licentia suorum Superiorum.
Extravag. Viam, de Regular. 38. *Regulares recipien-*
tes aliquem è Soc. Jesu sine licentia Superiorum hujus, &
ipsi de Societate sic ingredientes, hisque auxilium dantes.
Pius V. Æquum. 39. *Claustales recipientes Minimos*
sine licentia Papæ. Jul. II. Virute. 40. *Minores reci-*
pientes Fr. Ordinis Prædicatorum sine licentia Papæ, vel
detinentes talem Apostatam: Bonif. apud D. Antonin. 3.
par. 41. Tertiarii, Eremitæ, &c. portantes habitum Mi-
norum, Leo X. Licet. 42. *Minimi subtrahentes se ad*
obedientia Correctorum: Paul. V. Cum. 43. *Minores tempore*
interdicti admittentes ad Divina Officia Fr. Tertii Ordi-
nis: Clement. Cum ex eo, de Sentent. Excommun.
 44. *Minores de observantia subornantes in electionibus, vel*
procurantes favorem extra. ad officium obtinendum in
Religione: Pius V. Pastoralis. 45. *Idem appellantes*
ad Secularia Tribunalia, contemptis Superioribus suis:
Greg. XIII. Quoniam. 46. *Impugnantes Institutum So-*
cietat. Jesu, ejusque Constitutiones: Gregor. XIII.
Ascendente. 47. *Conficientes libellos famosos, vel aliam*
scripturam contra statum Ordinis Prædicatorum, vel Mi-
norum: Alex. IV. Ex alto. 48. *Extrahentes per se, vel*
per alium ex Bibliothecis Fr. Minorum de observantia li-
bros, quinterna, folia, & res alias ibi existentes; eisque
auxilium, vel opem præstantes: Sixt. V. Cum sicut. 49.
Præsumentes amovere, vel subtrahere ex Bibliothecis Fr.
Carmelit. libros, & monumenta, sive impressa, sive MS.
ibi existentia: Clem. VIII. Quæ ad tuenda. 50. *Extra-*
hentes Reliquias ex Cæmeteriis, Cryptis, vel Catacumbis,
intra, vel extra Urbem, existentibus: Paul. V.
an. 1613. 51. *Extrahentes frumentum, legumina, cere-*
alia, &c. è statu Ecclesiastico, & locis immediatis:
Paul. V. Inter. 52. *Diripientes animalia, & alia bo-*
na in statu Ecclesiastico, & illa ementes, permutantes, &

recipientes: Paul. V. Non sine. 53. Suadentes Papæ, ut
 infeudet loca Ecclesiæ Romanæ; Pius V. Admonet.
 54. Eligentes potentia insignem in Senatorem Romanum,
 c. Fundamenta, de elect. in 6. 55. Capietes in servi-
 tute Christianos habitantes inter Turcas: Pius V. Licet.
 56. Deferentes Alumina ex partibus Infidelibus ad Fide-
 les: Pius IV. Ex Apostolica. 57. Accedentes ad Sepul-
 chrum Domini causa devotionis, absque licentia Papæ:
 Ex libro Pœnitent. 58. Episcopi, aliique Ordinarii ve-
 xantes per Censuras eos, qui pro suis negotiis, vel pro
 servitio Papæ, & Curiæ Romæ commorantur Extrav. 9.
 de Privileg. 59. Episcopi, qui in suspensione conferunt
 Beneficium: Pius V. Quanta. 60. Personæ Ecclesiasticæ
 trahentes aliam personam Ecclesiasticam, vel Collegium.
 aut Conventum ad forum Laicale, pro causis spectantibus
 ad forum Ecclesiasticum: Martin. V. Ad reprimendam.
 61. Officiales Papæ (exceptis Cardinalibus) accipientes
 munera: præter comestibilia biduo consumptibilia; item
 dantes, & recipientes: Paul. III. Munera. 62. Officia-
 les Cameræ in contractibus Cameræ quomodolibet partici-
 pants: Paul. III. Alias. 63. Commissarii, & Judices
 Sedis Apostolicæ, inferiores Episcopis, concedentes aliena-
 tiones honorum Ecclesiasticorum fieri in detrimentum Ec-
 clesiarum: item alii dolose, vel scienter id procurantes:
 Paul. II. Cum in omnibus. 64. Officiales S. Pœnitenti-
 ariæ expedites, aut concedentes sibi interdicta: Pius V.
 In omnibus. 65. Conspirantes in personam Summi Pon-
 tificis: Extrav. Et si, de Pœnit. & Remif. 66. Ambien-
 tes Papatum, ejusque causa Simoniam committentes; item
 tractantes de electione Summi Pontificis, vivente adhuc
 Pontifice, eoque inconsulto: Paul. IV. Cum secundum.
 67. Facientes sponfiones super vita, morte, aut futura
 electione Summi Pontificis, etiam sede vacante, aut su-
 per promotione Cardinalium: Greg. XIV. Cogit nos.
 68. Mittentes literas, scriptum, nuncium, notam, aut
 signum ad existentes in conclavi; & qui ibi recipiunt:
 vel econtra: Pius IV. In elegendis. 69. Occupantes ho-
 na Cardinalium in conclavi existentium: Concil. Con-
 stans. sess. 41. 70. Cardinales non servantes formam præ-
 scriptam in eligendo Summo Pontifice, aut præsumen-
 tes aliquid facere, vel attentare contra Bull. Greg. XV.
 Ætern. 71. Cardinales non servantes statuta Julii II.,
 ut scilicet sine Simonia eligatur Papa; Jul. II. Cum
 tam Divino. 72. Cardinales revelantes gesta in con-
 sistorio

istorio secreto præcepta sub silentio servari: Leo X. Superna. 73. Invalentes armata manu domum Cardinalis, aut aliquid violenter, & hostiliter inde rapientes, aut aliquem ibi existentem vulnerantes; item mandantes, consulentes, aut ratihabentes: Leo X. Temerarium. 74. Fingentes se nepotes Cardinalium, ut expediant literas Apostolicas: Leo X. Inhærendo. 75. Non revelantes Papa, vel Ordinario conspiratores contra Cardinalem: Pius V. Infelicis. 76. Offendentes Magistratus Provinciæ Marchicæ Anconitanæ: Extrav. Dierum de Pœnis. 77. Prasumentes turbare, vel impedire, quæ statuta sunt pro Ecclesia Tolosana; Extrav. Salvator, de Præb. & dignit. 78. Falsificantes monetam Regis Franciæ: Extrav. Prodiens de Crim. 79. Parochi non adimplentes juramentum de residendo certo tempore in suis Parochiis: Pius IV. Inter. Verum hoc juramentum hodie non exigitur. 80. Domini temporales prohibentes subditis, ne aliquid vendant, neve ab eis emant, &c. c. final. de Immunit. Eccl. in 6., Verum, si hoc fiat per statutum, includitur in cas. 15. Bul. Cœn.; si secus, non reservatur: Bon. & alii. 81. Domini temporales bannientes personas Ecclesiasticas, Urb. VI. Quia sicut. Verum id hodie includitur in cas. 19. Bul. Cœn. 82. Legati, & gubernatores facientes aufugere, aut defendentes bannitos. Item persona Ecclesiastica hos receptantes in statu Ecclesiastico, vel in Regno Neapolitano: Pius V. Ex superna. Verum hæc excomm. jam sublata est à Sixt. V. Hoc nostri. * His addendæ sunt duæ excomm. nuper reservatæ à Benedi. XIV.; quarum I. est contra Laicos, qui majus stipendium pro missis celebrandis accipientes, eas minori stipendio celebrandas curent, ex Constit. Quanta cura. cit. in Tract. de Stipend. Miss. §. 3. II. contra Sacerdotes Sacramentaliter absolventes complicem in peccato turpi etiam in mortis articulo, si adsit alius. ex Constitut. Sacramentum pœnitentiæ, cujus meminerimus infra cap. 2. §. 1. in expofit. 8. casus reservati hujus Diocesis.

Excommunicationibus hisce reservatis ex Tract. de Censuris hic adjiciuntur à Collectore etiam aliquæ non reservatæ magis obviæ, quo tota hæc materia integratur hic sub Lectoris oculis ad ejusdem commodum vertitur * Sunt autem supra 60., quarum

I. Contra Gubernatores, & Judices non reddentes jus Ecclesiasticis ob negligentiam, vel animum iniquum, &c. Admi-

Administratores 23. q. 5. 2. Religiosos professos, qui diutius duobus mensibus absunt à suis Monasteriis ad audiendas leges, vel medicinam: c. Non magnopere, de Cler. vel Monach. 3. Sacerdotem, vel alium Clericum habentem officium Vicecomitis, aut Præpositi Secularis, qui admonitus non vult se emendare, c. Clericis ne Cler. vel Mon. 4. Ementes, vel quovis alio modo acquirentes rem Ecclesiasticam à Schismatico, vel recipientes beneficium ab illo, vel consentientes ordinationi ipsius, cap. 1. de Schismat. 5. Mittentes scripturam, vel nuncium alicui Cardinali in Conclavi existenti, ad Romani Pontificis electionem, vel cum eo secrete loquentes, cap. Ubi, de Elect. in 6. 6. Dominos, Rectores, aliosque Officiales, qui diligenter non observant, aut fraudem aliquam committunt in eis, quæ præcipiuntur observanda in morte Summi Pontificis in terra ipsorum, cap. Eodem. 7. Omnes, qui per se, vel per alios præsumpserint vexare personam Ecclesiasticam, vel alia loca pia, eo quod rogata noluerint, aut nolint eligere eum, pro quo ipsi rogarunt, aut induxerunt, cap. Sciant, de Elect. in 6. 8. Illos, qui usurpare conantes jus custodiendæ, & servandæ alicujus Ecclesiæ vacantis præsumunt capere aliqua bona illius, cap. Generali, ibidem. 9. Accersitum in directionem Monialium non temperantem à rebus, ex quibus nasci, vel ali potest discordia, cap. Indemnitatibus, ibidem. 10. Procurantes, quod Judices, Conservatores sibi dati, intromittant se ad alia, quam ad manifestas injurias, & violentias, & extendant potestatem ad ea, quæ judicalem exigunt discussionem, cap. Hoc, de Off. Jud. Deleg. in 6. 11. Illos, qui vi, aut metu consequuntur absolutionem, vel revocationem sententiæ excommunicationis, interdicti, vel suspensionis, cap. un. de his, quæ vi in 5. 12. Illum, qui fingit casum, vel fraudem aliquam facit, quo Judex ipse vadat ad accipiendum testimonium alicujus femine, cap. Mulieres, de Jud. in 6. 13. Illos, qui compellunt Ecclesiasticos, ut submittant Ecclesias, vel earum bona immobilia, aut jura laicis in casibus jure prohibitis. c. Hoc, de rebus Eccl. in 6. 14. Illos, qui statuunt novum Ordinem Religionis, aut accipiunt novum habitum illius, & Mendicantes, exceptis quatuor Ordinibus, qui recipiunt aliquem ad suum ordinem, cap. un. de Relig. Dom. in 6. sed hæc hodie non habet locum 15. Illos, qui per se, vel per alios suo nomine, vel alieno exigunt, ab Ecclesiis, vel Ecclesiasticis

R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III. Ii per-

personis pedagium, pro personis. aut rebus, quas deferunt, vel deferri faciunt non causa negotiationis, cap. Quamquam, de Casibus in 6. 16. Dominos temporales prohibentes suis subditis vendere sua Clericis, aut prestare officia, cap. final. de Immunit. Eccles. in 6. 17. Religiosos temere habitum relinquentes, & dimittentes, & Doctores, seu Magistros, qui Religioso habitu dimisso, Leges, vel Physicam audientes scienter docere, aut in Scholis retinere præsumunt, cap. ult. Ne Cler. vel Mon. 18. Præsumentes tradere Ecclesiasticæ sepultura Hæreticos, eisve credentes, receptatores, defensores, vel fautores, cap. Quicumque, de Hær. in 6. 19. Potestates temporales, vel earum officiales cognoscentes, vel iudicantes de crimine hæresis, vel absque Diacesani, aut Inquisitionis licentia liberantes à carcere captos pro eodem crimine, vel eorum executionem non implentes, vel directe, aut indirecte eorum sententiam, aut processum impediunt, eisque scienter dantes consilium, auxilium, vel favorem, cap. Ut de Hær. in 6. 20. Clericos non Episcopos permittentes in suis terris usurarios publicos alienigenas, vel eos ex illis non expellentes, vel locantes illis, aut alio prætextu concedentes domos ad usuras exercendas, cap. Usur. de Usur. in 6. 21. Illos, qui impediunt capientes fructus beneficii, vel infringunt sequestrum super beneficia ab Ordinario factum, ob latam in Curia Romana unam sententiam definitivam super possessione, vel proprietate ejusdem, Clem. un. de Sequest. 22. Sepelientes aliquem in loco sacro interdicto in casibus à jure non permisis, aut interdictum nominatim, aut excommunicatum publicum, aut usurarium manifestum, Clem. I. de Sepult. 23. Religiosos, qui non habentes beneficium, nec administrationem sibi appropriant decimas, &c. Clem. Religiosi, de Decimis. 24. Religiosos simplices, qui petunt aulas Principum animo nocendi suis Prælati, aut Monasteriis, Clem. Ne in agro, de Stat. Monach. 25. Monachos, qui sine facultate Abbatum habent arma intra claustra Monasteriorum, ibidem. 26. Illos, qui præsumunt impedire Visitatores Monialium in eo, quod statuitur à Concilio, si à Visitoribus admoniti non cessant, Clem. Attendentes, de statu Monach. 27. Eos, qui scienter in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis jure Canonico interdictis, aut cum Monialibus matrimonia contrahunt; nec non Religiosos, Moniales, Clericos in Sacris ordinibus constitutos matrimonia contrahentes, Clem. I. de Con-

Confang. 28. Inquisitores, & Commissarios eorum, aut
 Episcopi, aut Capituli Sede vacante, qui pretextu sui
 officii illicite sumunt pecuniam aliquam, & qui scienter con-
 fiscant bona Ecclesiastica. Clem. Nolentes, de Hæret. 29.
 Officiales Civitatum facientes, scribentes, vel dictantes
 statuta, ut solvantur usuræ, vel quod solutæ non possint
 repeti, & eos, qui judicant, usuras esse solvendas, aut
 non esse repetendas solutas, & qui ad id potestatem ha-
 bentes non eradunt è libris talia statuta, Clem. I. de
 Usuris 30. Religiosos, qui concionantur, vel alias dicunt
 aliquid ad avertendos audientes à solvendis decimis debi-
 tis Ecclesiæ; & illos, qui de industria nullum conscien-
 tiæ scrupulum incutiunt in confessione pœnitentibus de solu-
 tione decimarum, Clem. Cupientes, de Pœnis. 41. Re-
 ligiosos non servantes interdictum, vel cessationem à Divi-
 nis, quam servat Ecclesia Cathedralis, vel Matrix, vel
 Parochialis oppidi, Clem. I. de Sent. Excommun. 32. Im-
 primentes, imprimi mandantes, vendentes, apud se reti-
 nentes libros de rebus sacris, sine nomine Auctoris, & sine
 approbatione, Trid. sess. 4. 33. Prædicantes, docentes,
 aut pertinaciter asserentes, non esse necessariam confes-
 sionem Sacramentalem habita copia Confessionis ante Commu-
 nionem his, quos conscientia peccati mortalis gravat, etiamsi
 contriti accedant, sess. 13. can. 11. 34. Raptores mulierum,
 ac illis consilium, auxilium, favorem, præbentes, sess. 24.
 c. 6. 35. Illos, qui subditos suos, vel quoscunque alios
 cogunt minus libere matrimonia contrahere, sess. 24. c. 9.
 36. Magistratus seculares, qui non præbent auxilium in-
 vocatum ab Episcopis ad restituendam, vel conservandam
 Clausuram Monialium, sess. 25. c. 5. 37. Illos, qui co-
 gunt aliquam feminam, præterquam in casibus à jure
 expressis, ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipien-
 dum habitum Religionis, vel ad Professionem; quique
 consilium, auxilium, favorem in id dederint, vel præ-
 sentes ei actui scienter fuerint, ibid. 38. Illos, qui
 sanctarum Virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli
 accipiendi, vel profitendi quoquo modo sine justa causa im-
 pedierint, ibid. 39. Negantes matrimonia clandestina
 ante Trident. celebrata valida fuisse, aut post illud, ma-
 trimonium à filiis familias inconsulto patre celebratum va-
 lidum esse, sess. 24. c. 1. 40. Eos, qui ausi fuerint im-
 pugnare litteras Apostolicas concessas à Papa non coronato:
 Extrav. ult. de Sent. Excommun. 41. Legentes, retinen-
 tes libros, scripta, opera, &c. Astrologiæ judicariæ,
 I i 2

divinationum futurorum liberorum, vel artis magicæ: Index libr. prohib. 42. Præsumentes edere glossas, commentarios, adnotationes in Decr. Trid. Pius IV. Benedictus. 13. 43. Commentantes Clem. Exivi, de V. S. ibid. 44. Eos, qui ob quæstum publicant, vel concedunt Indulgentias, & facultates absolvendi à Casibus reservatis: Pius V. Quam plenum. 45. Omnes, qui recipiunt, seu nutriunt Apostatas Religiosos, aut auxilium, consilium, vel favorem præstant, ne redeant ad suum Monasterium: Paul. IV. Postquam. 14. 46. Nuntios Apostolicos, & alios ex quavis causa missos ad Imperatorem, Reges, Duces, aliosque Principes, impetrantes ab ipsis literas, aut favores vocales ad dignitates obtinendas: Sixt. IV. Etli 47. Vexantes Inquisitores, aliosve S. Officii Ministros: Pius V. Si de 82. 48. Impugnantes in concionibus, aut disputationibus Montem Pietatis: Leo X. Inter 14. 49. Eos, qui in Civitate diversarum linguarum, & rituum manus administrandi suscipiunt sine consensu Episcopi, cap. Quoniam de Offic. Jud. Ord. 50. Sacerdotes, aliosque Clericos, dignitatem, aut personatum habentes, qui legibus, aut physicæ operam navant, nisi ab his infra spatium duorum mensium destiterint, cap. Super 1. 51. Clericos interessentes agitationi Taurorum, & ferarum: Pius V. De Salute 48. 52. Fictè resignantes, vel permutantes beneficia: Inn. VIII. Sicut. 53. Alienantes bona Ecclesiæ, aut retinentes sine justa causa, & solemnitate, ac consensu Summi Pontificis, Extrav. Ambitiosa, de Reb. Eccl. 54. Mendicantes recipientes novas domos, vel alienantes jam receptas sine licentia Papæ, Clem. Cupientes, de Pœnis. 55. Violantes exemptionem Ordinum Mendicantium pro eorum personis, bonis, colonis, mercibus, & animalibus à solutione gabellarum, & quarumcunque contributionum, & onere hospitandi milites: Pius V. Dum 11. 56. Doctores Universitatum, Gymnasiorum, & alios facultatem Doctorandi habentes, si patiantur aliquem ad Cathedras, vel ad gradum aliquem promoveri, non facta Fidei professione: Pius IV. In sacrosancta. 57. Deferentes, vel deferri concedentes in statu Ecclesiastico arma brevioris mensuræ trium palmorum: Pius V. Cum vices 143. 58. Mandantes Christianum aliquem interfici per assassinos, etiam morte non sequuta; & extenditur ad eos, qui receptaverint, defenderint, occultaverint tales assassinos, & un. De Injur. in 6. 59. Concedentes repræfalias adversus personas Ecclesiasticas, vel extendentes concessas, Eodem cap.

cap. 60. *Magistratus, & Officiales non obedientes Cardinalibus Congregationis S.S. Inquisitionis: Pius V. Sanctissimus* 1. 61. *Officiales intromittentes se in causis interdictis à Pio IV. Univerſi* 54. & *Superne* 83. &c.

CAPUT II.

De casibus reservatis Episcopis.

CASUS Episcopales, alii sunt à jure, vel consuetudine, ex dictis q. præc. c. 3. §. 2. alii, quos ipsi Episcopi sibi reservant, & exponere solent in suis agendis, seu tabellis, quæ proinde aliæ alibi sunt, & propriæ cujuscunque Diœcesis, manetque earum reservatio etiam mortuo Episcopo, nisi Successor revocaverit, quia sunt per modum statuti perpetui, ut notat Chapeavil. pag. 1. c. 5. Si autem Episcopus alium sibi casum reservat per modum mandati, cessat talis reservatio mortuo Episcopo, ut habet Pasqual. decis. 495. Porro casus in nostra tabella Neapolitana nunc sunt 23. quorum 16. habent adnexam excommun. ipso facto; 7. sunt absque excommun, sed postremo adnexum est interdictum ipso facto. De singulis hic agam, adjectis cuilibet casui aliquibus notis, ex quibus facile etiam cuique fiet aliorum Diœcesum casus expendere.

§. I.

De Casibus reservatis in Diœcesi Neapolitana, quibus adnexa est Excommunicatio ipso facto.

I. *Omnes utriusque sexus, & cujusvis status, aut dignitatis personæ, quæ Hæreticorum cujuscunque sectæ cœtus adeunt, in quibus conciones, & catechismi, aut quicumque eorum ritus, præsertim à S. Catholica Romana Ecclesia damnati exercentur, quoties hujusmodi exercitiis, quovis prætextu, & occasione, etiam simplicis curiositatis assistunt.*

Nota primo: *Cœtus.* Ad cœtum constituendum non sufficit una, aut altera persona, sed tres ad minimum requiruntur, quia in jure cœtus collegium significat,

ut interpretatur Glossa in Clement. *Ne Romani, de electi.* Ad collegium autem tres saltem personæ requiruntur, *l. Neratius, ff. de ver. signif.* Secundo *Adeunt &c.* Qui è domo sua hæreticorum conciones audit, vel eorum ritus adspicit, juxta quorundam opinionem non incurrit hanc reservationem, ad quam requiri videtur tum accessus, tum assistentia: Ita in casu simili docent Dian. Pelliz. & alii. Sed Pasqual. Quart. alii- que probabilius oppositum docent, quia assistentia principaliter prohibetur. Quod, si quis adeat cœtum hæreticorum; sed eorum ritibus non assistat, distinguendum est; vel enim adit non animo assistendi, sed solum comitandi herum, & non peccat remoto scandalo, & contemptu, ac proinde hanc reservationem non incurrit; vel adit animo assistendi, licet postea mutata voluntate non assistat, & peccat mortaliter, incurritque excommunicationem Synodalem, quia Synodus disjunctive prohibet sub excommunicatione reservata, tam accessum, quam assistentiam, sed non incurrit reservationem, quia Confessarii omnes absolvere possunt ab omnibus casibus, & censuris à Synodo reservatis, præter eos, qui in tabella proponuntur: in tabella autem fertur excommunicatio reservata contra eos, qui adeunt cœtus hæreticorum, quoties illorum ritibus assistunt. Ubi advertite, quod non censetur assistere, qui assistit mere materialiter, quia nimirum ob ignorantiam idiomatis nihil percipit: ita sentire videntur Merol. Pelliz. Sanch. aliique docentes, non incurri excommunicationem à legente librum ob hæresim prohibitum conscriptum ideomate sibi ignoto. Tertio *Præsertim.* Particula hæc, utpote implicativa, denotat, incurri hanc excommunicationem, licet ritus non sint expresse ab Ecclesia damnati, dummodo sint ritus hæretici; nam, si sint communes cum Catholicis, illis adesse non est prohibitum præciso scandalo, &c.

II. *Omnes personæ utriusque sexus, quæ vel per se, vel per alium, S.S. Altaris Sacramento, Chrismate, Oleo Sancto, sive quacunque alia re consecrata, ad Veneficia, Divinationes, Sortilegia, aut ad alium usum, quam fuerint ordinata, vel instituta, quomodolibet abutantur: omnesque utriusque sexus, qui de prædictis ad prædictos fines aliquid sumpserint, vel alicui dederint, aut datum acceperint, etiam abusu minime subsecuto.*

Nota

Nota primo : *Sive quacunq̄ue alia re consecrata.* Nominē rei in p̄enalibus non venit locus , aut persona : *arg. l. Inspiciendum , ff. de Furtis ;* qui ergo abutitur Ecclesia , vel Sacerdote , non incurrit hunc casum , Jan. r. 19. nec nomine rei consecratæ venit res quomodocunq̄ue sacra , aut benedicta ; ut sunt Biblia , Missales , Imagines , & Reliquiæ SS. Incensum , Candelæ , Rami , Cineres , Aqua Lustralis , &c. Veniunt autem , non solum res Sacro Chrismate inunctæ , ut sunt Lapis Altaris , Calix , Patena , Agnus Dei , Aqua Baptismalis , Campanæ , &c. verum etiam contra Januar. r. 18. veniunt res omnes , quæ SS. Eucharistiam immediate contingunt , ut sunt Pixides , Ciboria , Sphærolæ , seu Lunulæ , Corporalia , Purificatoria , Pallæ , &c. utpote quæ ex contactu Eucharistiæ communiter dicuntur consecratæ , ut not. Tamb. l. i. *Method. Celebr. Miss.* c. 2. Non autem veniunt ea , quæ nec Eucharistiam immediate tangunt , nec Chrismate inunguntur ; ut sunt Mappæ Altaris , Vestes Sacerdotales , &c. Secundo , *Aut ad alium usum , quam fuerint ordinata :* Puta , si abutaris re consecrata ad usus sordidos , aut profanos , aut alios graviter peccaminosos contra ejus institutionem. Si autem abutaris Chrismate loco Olei Sancti ad Extremam Unctionem , peccas quidem , sed non incurris hunc casum ; quia probabile apud Doctores est , id fieri valide , adeoque juxta institutionem. Idem ait Januar. si utaris Eucharistia ad tui defensionem , devotionem , &c. quia non est contra ejus institutionem. Idem , si abutaris fragmento Lapidis , aut Calicis jam fracti , aut frustulo Corporalis jam dilacerati , &c. quia amiserunt jam consecrationem , quamvis ex prava intentione abutaris his frustulis tanquam consecratis : Jan. r. 17. Incurris vero , si aliquid frangas ad abusum. Tertio , *Qui de præditis , &c.* Si des ad abutendum , & accipiens id non intendat , tu solus incurris ; & similiter vice versa. Si ex eodem fine des licentiam , ut alius accipiat , vere diceris dare ; secus vero , si des tantum consilium , auxilium , aut mandatum. Si quis furetur ad abutendum , non incurrit , nisi abutatur ; quia revera non *Datum accipit.* At ad verificandum , quod quis abutatur , satis est , si per *Alium* etiam abutatur , scilicet mandato : non vero tantum consilio : *Dicast. d. i. de Censur.* num. 229.

III. *Omnes utriusque sexus Personæ, quæ dæmonibus spondent obsequium, thus, & sacrificia offerunt, quamvis absque errore intellectus. Insuper quicumque, sive suo, sive alterius nomine, condunt, aut condere faciunt imagines, annulos, aut quodvis aliud artefactum, in quo dæmonem constringant.*

Nota primo: *Qui dæmoni spondent, &c.* etiamsi obsequium non sit secutum, sed sola promissio externa facta sit de obsequio præstando; licet putes, hoc ei non deberi; quia actus ille externus adhuc conjungitur cum mortali interno, à quo procedit. Si autem actu tantum interno spondeas, non incurris, quia actus mere interni nec reservantur, nec subjacent censuris. Secundo *Insuper, &c.* Si fimules, te condere tales imagines, annulos, &c. & ita des alteri, peccas quidem graviter, sed non incurris hunc casum; quia vere non condis. Neque incurris, si mandes condi, & non condantur.

IV. *Venefici, & Veneficæ omnes, Necromantes, Divinatores, Sortilegi, Lamicæ, Striges, sive quovis alio nomine nuncupentur, ex utroque sexu, qui cum expressa dæmonis invocatione ad captandam dilectionem, vel odium concitandum, sive ad inveniendos thesauros, aut ad alium finem quemcumque utuntur incantationibus, aliisque maleficiis, sive etiam ligaturis, ut à naturali, & legitimo matrimonii usu conjuges avertant; aut scienter in præfatis cooperantes, aut quovis modo consentientes. Declaramus autem ex prædictis criminibus, in supradictis II. III. & IV. Casibus contentis, excommunicationem Nobis reservatam ipso facto incurrere non solum eos, qui sæpe, & ex arte hujusmodi criminibus operam dant, sed etiam eos, qui quomodocumque, etiam semel, ea perpetraverint.*

Nota primo: *Cum expressa, &c.* Dicitur expressa dæmonis invocatio, sive fiat verbis expressis, sive ipso met facto, cum scilicet sciens dæmonem alligatum alicui signo, hoc uteris spe finis per eum consequendi: econtra dicitur tacita tantum invocatio, cum mediis de se ineptis (puta sortibus, cabalis, somniis, avium volatu, extis animalium, &c. utaris ad divinandum, aliudve obtinendum, etsi in his nec implores opem dæmonis, nec aliquid ab eo speres, nec de illo cogites; tacite enim se immiscet tuæ vanæ credulitati, & fiduciæ in tale medium ineptum: Sanch. l. 2. Decal. c. 38. n. 3. Priori tantum modo incurritur hic casus, posito usu in-

can-

cantationis ad quemcunque finem, etiam sine intento non secuto. Secundo: *Ac scienter, &c.* Incurrunt cooperantes, sive mandato, sive consilio, auxilio, favore, pecunia, &c. item quovis modo consentientes, nisi excuset ignorantia etiam crassa, & supina. Item, qui utitur v. g. annulo, cui alligatus est dæmon, licet à se non condito, quia utitur jam incantationibus: at, si illum ab alio accepit, emit, aut etiam retinet, si tamen neque utitur, neque promittit dæmoni, se eo usurum, non incurrit præsentem casum; imo neque antecedentem, quia neque condit, aut condere facit, neque spondet dæmoni obsequium: at incurreret, si tantum promitteret, se usurum, quia talis usus est species quædam obsequii: Quarti.

V. *Loquentes sine Nostra, vel Vicarii nostri Monialium licentia cum Monialibus, in Monasteriis etiam exemptis, vel cum aliqua, aut aliquibus earum, etiamsi sit Conversa, aut Novitia, sive educationis, sive alterius rei causa ibidem commoretur: conjunctis in primo, vel secundo consanguinitatis gradu dumtaxat exceptis. Declarantes, quod, qui facultatem obtinuerit loquendi cum aliqua prædictarum, non possit data opera, & ex professo cum aliis loqui.*

Insuper ii præsertim, qui cum aliqua ex prædictis, aut eorum ipsis, tam in Monasteriis, quam in Conservatoriis, seu Collegiis commorantibus, de rebus obscænis, per verba, aut actus impudicos, præsentibus egerint, absentes vero per literas, aut internuncios. Necnon viri, aut mulieres, sive intra, sive extra, Monasterii, vel Conservatorii, aut Collegii claustra, ac septa, qui prædictas literas, vel mandata detulerint.

Nota primo: *Loquentes*: Qui loquitur cum Moniali nihil respondente, incurrit hanc excommunicationem; similiter incurrit, qui è domo sua loquitur cum Moniali: incurrit etiam, quamvis locutio cæteroqui licita foret; quia hæc sub gravi prohiberi potest ob finem gravem, nimirum, ne moniales à studio orationis, divinoque servitio avertantur. Qui loquitur per nutus, aut signa (modo non sint obscæna) Pelliz. Dian. Tambur. & alii probabiliter negant, incurrere. quia proprie non loquitur; sed probabilius affirmant Graf. Januar. Bauc. Quart. & alii, quia perinde est signis, ac verbis suos conceptus alteri manifestare. Idem dicit Graf. si loquatur

per interpretem, internuncium, aut literas; sed hoc melius negant Dian. Januar. Quart. & alii, quia sic non loquitur immediate cum moniali; & à fortiori, si loquantur idiomate ei ignoto. Excusat ab hoc casu primo Necessitas, sicut eadem excusat à locutione cum excommunicato vitando, juxta Reg. illam: *Non veniunt sub prohibitione, quæ quis non esset verosimiliter prohibiturus, si in specie exprimerentur*: Hinc Dian. Lezan. Januar. Peyr. Bord. & alii apud Pelliz. c. 10. n. 277. inferunt, neque Religiosum subjacere ullis pœnis, si loquatur de rebus pertinentibus ad Pietatem, Conscientiam, &c. quia S. Congr. non videtur comprehendere casum Pietatis, & Charitatis, sed casus Urbanitatis, Negotii Secularis, &c. quare etiam posset ex causa pia eo mitti ab Ordinario, ut infert Pelliz. monet tamen Dian. p. 5. tr. 12. r. 96. hæc in praxim non facile deducenda, cum jura contra Religiosos loquantur indefinite. Excusat secundo Parvitas materiæ: puta si locutio fiat per unum Miserere, & aliquid amplius, juxta Dian.; vel etiam per unum quadrantem, ut addunt Verricel. Quart. & alii, quamvis hoc non judicat consulendum Tambur. *de Cas. Reserv.* cap. 6. num. 14. At quoad Religiosos Sac. Cong. cit. prohibuit quodvis modicum tempus. Cæterum monet Januar. tales locutiunculas non debere esse frequentes, nec sine necessitate; quia secus etiam adversarentur fini legis, qui est, ut monialis expeditius Deo vacet, ex cap. un. *de Stat. Reg. in 6.* & ideo personis etiam honestis locutio est prohibita, ut ait Gloss. Secundo: *Sine nostra, &c.* Femine ex consuetudine non videntur indigere licentia: Januar. r. 14. n. 15. & ita declaratum in Syn. Neapol. testatur Bauc. Similiter neque indigent Episcopi, tum quia præsumuntur habere licentiam, tum quia lex non ligat æqualem, ex cap. *Cum Inferior de Major. & Obed.* Neque Pauperes, & publice quæstuantes, quia pariter est tacita licentia ex usu, & praxi: Pelliz. *de Monialib.* cap. 5. Neque famuli deferentes dona, brevique se expedites: Pelliz. ib. Neque qui 14. annum nondum expleverint, ut expresse habetur in fine Tabellæ. Neque demum, qui gravi metu compulsi sunt ad loquendum, quia Lex Ecclesiastica non obligat cum tanto onere: Doctores communiter. Religiosi peccant quidem contra jus commune, si absque debita licentia Ordinarii loci (à quo illis concedi potest per quatuor vices ad summum quolibet anno, modo

modo sint conjuncti in primo, & secundo gradu consanguinitatis tantum, ex Decret. Sacr. Congregat. jussu Urban. VIII. ann. 1623.) loquantur, vel tractent cum monialibus, sive sui, sive alterius ordinis, aut (occasione Concionis, vel Missæ) cum qualibet alia persona intra Clausuram degente; & incurrunt ipso facto privationem officiorum, vocisque activæ, & passivæ, ex Decret. Sacr. Congr. jussu Sixt. V. an. 1590. Putant tamen Pal. Vivald. & alii, eos peccare tantum venialiter secluso scandalo, periculo, &c. quia lex fundata in præsumptione non habet locum in foro conscientiæ, quando veritas est in contrarium, ex cap. *Tua nos*, 26. de *Sponsal.* Sed oppositum est commune; quia hæc lex non fundatur in præsumptione, sed in periculo, quod semper adest: hinc Sacr. Congregat. ann. 1626. declaravit, esse mortale; &, cum aliqui Religiosi putarent, non esse mortale loqui per unum quadrantem cum dimidio, eadem Congregat. ann. 1669. declaravit, eos peccare mortaliter loquendo etiam per quodcumque modicum spatium temporis; eosdemque accedentes ad Monasteria, quamvis exempta, posse ab Ordinario, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, coerceri pœna excommunicationis: quam declarationem Clem. IX. approbavit, & typis dari, ac observari jussit: v. Pignat. t. 6. consult. 85. n. 53. Hinc recte in Synod. Neapol. Pignat. pag. 189. §. 14. dicitur, incurri hanc excommun. à Regularibus, præsertim ex declarat. S. Congr. approbata à Clem. IX. apud Synod. Cantelm. pag. 267. Peregrini (qui scilicet in hac Diœcesi non habent domicilium, nec quasi domicilium, sed alibi) peccant etiam contra jus commune, si sine licentia loquantur cum Monialibus, ex cap. *Periculoso*, de *Statut. Regul. in 6.*; &, si frequentent, excommunicari possunt ab hoc Ordinario, si sint Laici; suspendi ab Officio, si sint Clerici, ex cap. *Monasteria de vit. & honest. Cl.* An autem incurrant hunc casum, & excommunicationem, dubitant Doctores: Affirmant Merolla, & alii putantes, Peregrinos teneri legibus loci, ubi per transitum morantur. quam sententiam Januar. r. 34. approbat solum, si peregrini accedant ad Monasteria exempta, cum relate ad hæc Episcopus procedat, ut Sedis Apostolicæ Delegatus: sed negant absolute Dian. p. 5. t. 2. r. 48. Pelliz. & alii: quia nec peregrini tenentur legibus loci, ubi per transitum reperiuntur, ex Sanch. & aliis, nec De-

legatio

legatio Sedis Apostolicæ à Trid. facta est Episcopo, nisi in ordine ad restrictionem, & conservationem Clausuræ, ad quam non pertinet simplex locutio. Illud est certum, posse ab Episcopo, si frequentent, excommunicari; & si semel accedant, posse carcerari, & puniri. Tertio, *Cum Monialibus*. Nomine Monialium in odiosis non venit Abbatisa, aut Priorissa: Pell. c. 5. n. 208. etsi præfens casus comprehendat Novitias Conversas, & quasunque in Monasteriis commorantes, nec venit Monialis existens extra Monasterium: Doctores communiter. Quarto. *In Monasteriis etiam exemptis*. Nomine Monasterii non veniunt Conservatoria; extenditur autem casus Episcopalis etiam ad Monasteria exempta, vel quia Episcopus procedit, ut Delegatus Sedis Apostolicæ, ut vult Hugol. vel quia procedit contra loquentes, ut Bonac. vel melius, quia ea non sunt exempta ratione loci, sed ratione monialium exemptarum, ut docet Suar. ideoque etiam ibi incurritur casus à loquentibus: uti incurritur quilibet alius casus Episcopalis à committentibus illum intra Claustra Regularium hujus Diocesis. Quinto: *Declarantes, &c.* Qui habent facultatem, sive specialem, sive communem, ut consanguinei in primo, & secundo gradu, incurrunt hunc casum, si data opera, & ex professo loquantur cum aliis ibi commorantibus: secus vero, si id fiat per accidens, urbanitatis causa, & verbis compendiosis, ita ut excuset parvitas materiæ; vel si illæ sint auscultatrices, quæ ex munere debent interesse: Pelliz. n. 219. sicuti etiam Socius Religiosi loquentis ex licentia cum Moniali potest cum ea pariter loqui ob regulam connexorum: Peyr. Rodr. Ricc. Pelliz. cap. 10. n. 20. contra Delben. Sexto, *Insuper ii, &c.* Incurrunt hunc casum etiam feminæ, quia nequit in hoc esse consuetudo in contrarium: Tamb. *de Cas. Res.* cap. 6. n. 6. & n. 30. Non tamen incurrunt ipsæ Moniales, aliæve degentes intra Monasterium, si obscène loquantur cum existentibus extra; quia neque hic, neque antecedens casus loquitur de commorantibus intra relate ad existentes extra. At, si una earum turpiter agat, vel loquatur cum alia intra idem Monasterium, Tamb. n. 29. ait, incurrere, quia *ly ii* denotat omnes loquentes obscène cum aliqua in Monasterio existente; sed probabile est, tantum referri ad omnes existentes extra; ideoque non incurrere, nisi forte turpiter agat, vel loquatur cum alia in alio Monasterio existente.

Incur.

Incurrunt hunc casum etiam confanguinei in primo, vel secundo gradu, & qui habent licentiam loquendi, & qui loquuntur cum Abbatissa, si agant de obscœnis; quia licentia non potest ad hoc extendi: Doctores communiter: idemque est, si coram illa fiant à te verba, actus, aut signa quæcunque obscœna cum quovis alio: vel si loquaris de aliorum actibus, aut moribus obscœnis: Tamb. num. 21. Idemque est, si ad eam mittas literas, aut nuncium de obscœnis, sive tecum, sive cum aliis, sive ut mediet inter alios; modo literæ, aut nuncius ad illam pervenerint, & intelligantur; quia secus non haberetur actus consummatus in sua specie, in qua est hic prohibitus. Neque in hoc casu datur parvitas materiæ, etiamsi duo. vel tria tantum verba obscœna dicas, agas, scribas, mittas &c., quia ratione qualitatis semper habetur materia gravis: Verricell. & alii, quidquid dixerit Bordon. Cæterum non incurris hunc casum, si cum obscœna intentione loquaris de aliis rebus etiam malis in alia specie, dummodo aliquo signo non ostendas animum obscœnum. In dubio autem mitior interpretatio fieri poterit. Septimo; *Necnon viri, &c.* Incurrunt hunc casum etiam Moniales deferentes literas, vel mandata obscœna ab aliqua persona externa ad personam existentem in Monasterio, modo sciant, vel graviter suspicentur agi de obscœnis. Qui vero sive intra, sive extra Monasterium existens scienter accepit has literas, vel mandatum cum animo deferendi, si tamen non detulit, peccavit quidem, sed non incurrit hunc casum; sicuti neque, qui mandatum, aut literas dedit; quia nondum habetur actus consummatus in sua specie, in qua est vetitus.

VI. *Omnes in causa criminali, aut civili cum gravi damno alterius falsum deponentes, aut deponendum curantes, necnon inducentes ad falsum deponendum, falsisque testibus, depositionibus, instrumentis, scripturis tam publicis, quam privatis, quomodocunque utentes, directe, vel indirecte, in quavis Curia Civitatis, & Diœcesis Neapolitanæ. Item quicumque falsum aliquod impedimentum matrimonii dolose objecerint; necnon consilium, vel auxilium ad illud dolose objiciendum dantes. Falsificantes, etiam cum gravi damno alterius, vel corrumpentes, falso, aut quæ falsum continent, conficientes Apochas, Syngraphas, vulgo Fede di credito, o Polize notate in fede, sive Instrumenta, Processus, aut Scripturas publicas, &*
authen-

authenticas, aut scienter his utentes, necnon mandantes, aut cooperantes.

Similiter præsentantes falsum, fictum, aut fiduciarum Patrimonium, aut quomodolibet fraudulentum pro Ordinibus suscipiendis, etiam pro prima Clericali Tonsura: necnon constituentes, consulentes, aut quomodolibet concurrentes, sive cooperantes. Declaramus autem, quod Clerici præsentantes, quando ab excommunicatione absolventur, remanent ab exercitio susceptorum Ordinum suspensi: quam suspensionem nullus, nisi Nos personaliter, constitutoreali Patrimonio, Et causa discussa, relaxare valeat.

Præter hos, Actuarii, Subactuarii, Notarii, Scribae, qui cum alterius Partis offensione, aut cum Reipublicæ, aut legalis justitiæ detrimento, dolose auctam, vel diminutam informationem capiunt, Et sic dicta Testium scribunt, ac Nuncii, Cursori, aut alias nuncupati, qui in grave tertii præjudicium falsum in acta referunt.

Nota primo: Cum gravi damno, &c. Hæc conditio requiritur in omnibus actionibus hic prohibitis, præterquam in secunda, & quarta parte. Damnum autem grave non est, quodcunque sufficit ad mortale, sed quod ascendit ad valorem 50. aureorum ordinarie; & si illatum sit pauperi, sufficit 10. aureorum. Ratio est, quia voluntas Principis semper præsumitur talis, qualis est intentio juris *l. ex facto, de vulg., Et pupill. instit.* & intentio juris pro hac Diocesi Neapolitana est, ut non publicetur excommunicatio, nisi pro 50. aureis ordinarie, & in pauperibus saltem pro 10. Januar. Bauc. Quarti, & alii. Secundo, Deponentes, &c. Depositio fit, Primo, Accusatione: Secundo, Denunciatione, non tamen Evangelica, sed vel Canonica, vel Judiciali: Tertio, Testificatione jurata: Quarto, Probabilius confessione rei. Si reus ad vitanda tormenta falsum crimen confiteatur, quæstio est, an peccet graviter, si sibi soli noceat; si autem alteri noceat, peccat, & incurrit hanc excommunicationem: si reus solum taceat veritatem, quando tenetur fateri, licet peccet, non incurrit excommunicationem, quia non deponit falsum. Idem dicitur, quando utitur æquivocatione. Si mentitur, quando tenetur fateri verum, incurrit excommunicationem posito damno tertii, ubi hoc requiritur; quando vero non tenetur fateri, non incurrit; quia mendacium illud est de se leve, licet sit grave peccatum; excommunicatio enim fertur ob depositionem falsam de se mortalem, Si

Si testis legitime interrogatus dicat, se nescire, quod scit, peccat contra justitiam legalem, & religionem, non contra justitiam commutativam, ideoque non incurrit excommunicationem, & damnum tertii non sequitur vi illius mendacii positive, sed negative. Tertio, *Inducentes, &c.* Qui inducit ad deponendum verum à deponente ignoratum, peccat quidem, sed non incurrit excommunicationem. Qui vero inducit ad deponendum falsum, quod à deponente verum putatur, ut assequatur, quod sibi non debetur, peccat, & incurrit excommunicationem. Probabilius etiam peccat, qui inducit ad deponendam aliquam circumstantiam falsam, ut assequatur, quod suum est, & incurrit excommunicationem, quando non requiritur damnum tertii. Quarto, *Scripturis, &c.* Si falsificetur scriptura, quæ tamen vera contineat quoad substantiam, nec alteri damnum injuste inferat, non solum non incurritur casus, quando non requiritur damnum tertii; verum etiam, si scriptura sit privata, puta apocha, &c., probabiliter non excedit veniale; quia non potest dici falsum, quod innititur primordio veritatis, ex *L. cum filius, ff. de Legat. 2.* Si vero scriptura sit publica, communius est mortale, quia maxime interest Reipublicæ, ne fides publica alio modo minuatur, aut in dubium declinet: Dian. p. 3. t. 6. num. 56. cum communi, contra Jul. Clar. Menoch. & alios: idemque est, si eam scripturam ab alio jam confectam producas, quia semper fit contra justitiam legalem, & bonum Reipublicæ: Dian. p. 9. t. 8. r. 61., Layman. Lug. Jan. r. 59. & alii contra Sa in secunda editione correctum, & Baucium in *Singul. cas. consc. cas. 53.*

VII. *Confessarii omnes, etiam Parochi, ad inhonestam personam quamcunque, sive in actu confessionis, sive ante, vel post immediate, aut prætextu, vel occasione confessionis, etiam confessione non secuta, vel extra confessionem in confessionibus, sollicitantes, aut quomodolibet cum iisdem impudice tractantes. Respectu Regularium vero censuram suspensionis ab audiendis confessionibus, quam ipso facto incurrunt, Nobis tantummodo reservamus.*

Nota primo, *Confessarii.* Non comprehenditur simplex Sacerdos fingens se Confessarium: qui tamen est denunciandus, juxta dicta q. 2. c. 4. Secundo, *In Confessionalibus:* licet non fiat vera, aut simulata confessio, ut constat ex Synodo. Tertio; *Sollicitantes:* in iis fere omnibus casibus, in quibus sunt denunciandi. Quarto, *Aut*
quomo-

quomodolibet; nimirum per quælibet verba, aut signa ad venerem ordinata. Quinto, *Censuram suspensionis*: hoc est non meram negationem approbationis, sed veram censuram, quæ in hoc casu fertur ab Episcopo, tanquam à delegato Pontificis.

VIII. *Pariter Confessarii omnes, etiam Parochi, attentantes prædictas personas, & quascunque alias, cum quibus extra antedictos casus, quomodolibet impudice versati fuerint, à peccatis, quorum ipsi complices sint, nulliter absolvere: qui omnes, etiam Regulares, etiam in Censuram suspensionis ab audiendis confessionibus ipso facto incidunt, Nobis tantummodo reservatam.*

Nota primo, *Nulliter absolvere*. In Synodo tollitur omnis facultas absolvendi à peccatis venereis, quorum Confessarius est complex, qui proinde ab illis nulliter absolvit; quando tamen sunt materia necessaria confessionis, potest vere absolvere ab aliis. Quod si poenitens bona fide confiteatur peccatum venereum, cujus Confessarius est complex, & alia peccata, & Confessarius absolveret, esset quidem valida absolutio, sed Confessarius hanc reservationem incurreret; quia illa absolutio directe in peccatum venereum est nulla. Si Confessarius obtineat generalem facultatem absolvendi à reservatis, non potest absolvere complicem; quia hæc non est reservatio peccati complicitatis, quippe qui potest à quolibet alio absolvi, sed negatio approbationis, seu potius positiva reprobatio Confessarii relate ad illud peccatum. Secundo, *Qui omnes etiam. &c.* Confessarii seculares incurrunt, tum excommunicationem, tum suspensionem ab audiendis confessionibus: Regulares vero solam suspensionem à confessionibus; quia hæc unice potest illis ab Episcopo infligi: incurrunt tamen excommunicationem Papæ reservatam, si prætextu privilegiorum absolvant à casibus Episcopalibus.

* Addendum hic, quod Bened. XIV. in Bulla *Sacramentum poenitentiae* 1741. Omnibus, & singulis Sacerdotibus, tam secularibus, quam regularibus, prohibet, ne aliquis eorum extra mortis articulum, & deficiente tunc quocunque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, confessionem Sacramentalem personæ complicitatis in peccato turpi contra sextum Decalogi præceptum commissio excipere audeat; sublata propterea illi qua-

quacunque jurisdictione ad qualemcunque personam ab hujusmodi culpa absolvendam, ita ut absolutio, si quam impertierit, nulla sit: quod si quis Confessarius secus facere ausus fuerit, excommunicationem ipso facto incurrat Papæ reservatam. Declarat insuper, quod nec etiam vi Jubilæi, aut Bullæ Cruciatæ, aut alterius cujuslibet indulti confessionem complicitis quisquam valeat excipere. Cum autem super ea dictæ constitutionis parte, quæ mortis articulum respicit, dubitationes quædam exortæ fuissent, idem Summus Pontifex in alia Constitutione, quæ incipit, *Apostolici muneris* 1745. declarat, singulis Sacerdotibus, quemadmodum interdictum non est in mortis articulo personam in peccato turpi complicem confitentem audire, & absolvere, ita interdici reipsa prædicto modo tunc audire, & absolvere, si adsit alius Sacerdos, qui hoc munus obire possit, licet iste alius sit simplex Sacerdos ad audiendas confessiones non approbatus; quod si alius Sacerdos sine infamia, vel scandalo vocari, aut accedere nequeat, tunc alium Sacerdotem perinde haberi, ac si deficeret; ac proinde non prohiberi socio criminis ab eo quoque peccato absolvere. Quodsi complex hujusmodi Sacerdos prædictæ infamix, aut scandali pericula confingat, ubi non sunt, vel hujusmodi periculum remove neglexerit, cum possit, & sic complicem absolverit, quantumvis hujusmodi absolutio valida futura sit, si pœnitens sit dispositus, nihilominus Sacerdotem ipsum latam in Superiori Constitut. Excommun. majorem Papæ reservatam incurrere. *

IX. *Incestus cum conjunctis in primo, vel secundo gradu consanguinitatis, vel affinitatis. Mulieres autem, si vere sint pœnitentes, à quocunque Confessario à Nobis approbato absolvi possunt, gravi tamen imposta pœnitentia salutari; & dummodo occasio proxima facta sit salutaribus mediis moraliter remota.*

Nota primo: *Incestus.* Quamvis congressus non completus, vel innaturalis cum consanguineis, &c. & congressus cum cognatis cognatione legali, vel spirituali habeat malitiam incestus; hic tamen non reservatur, nisi congressus completus, & naturalis cum consanguineis, vel affinibus in 1. & 2. gradu. Comprehenditur incestus cum affine ex copula illicita. Probabilius non comprehenditur copula cum uxore, cum qua contracta est affinitas; quia non est incestus perfectus, cum non habeat

R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III. K k ma

malitiam fornicationis. Secundo, *Si vere, &c.* Prima, & tertia conditio requiruntur ad valorem absolutionis: secunda, probabilis non; quia est monitio, ut servetur, quod de jure servandum est, ex Trid.

X. *Qui contra dispositionem Sac. Canon. Clericos, quos noverint, ad Forum seculare traxerint, etiam consentiente reo extra casus hac in re tum in Bul. Cæn. Dom. tum in Mart. V. Const. Ad reprimendos, Summo Pontifici reservatos.*

Nota primo, *Extra casus, &c.* Casus 15. Bul. Cæn. loquitur tantum de Judice laico trahente personas Ecclesiasticas ad suum Tribunal: Casus Martin. V. positus à nobis cap. 1. §. 3. n. 60. loquitur tantum de persona Ecclesiastica trahente aliam personam Ecclesiasticam, collegium, vel conventum, ad forum laicale, & de Judicibus laicis, executoribus, auxiliantibus, consulentibus, & ratihabentibus, postquam constiterit, ad eos non spectare. Hi duo casus sunt Papales; & Clem. VIII. an. 1602. prohibuit, ne Episcopi superflue sibi reservent casus Papales; ideoque Lug. d. 20. num. 151. cum aliis ait, Episcopum invalide eos sibi reservare, quia causa pertinet ad Superiorem non potest judicari apud Inferiorem. Itaque extra hos casus, quivis laicus, seu mas, seu femina, incurrit præsentem casum Archiepiscopalem, si traxerit, &c. Secundo, *Traxerint, &c.* sive per se, sive per alium, cum verbum *trahere* utrumque sensum proprium habeat in hac materia. Hæc tractio fieri potest quadrupliciter, per citationem, per capturam, per mandatum, per alios actus jurisdictionis. In his non prohibetur tractio in causa feudi, in qua licite potest conveniri Clericus coram Judice laico domino feudi, utpote ejus vassallus, ex cap. *Transmissa de For. Comp.* neque in causa reconventionis, quando scilicet Clericus conveniens laicum coram Judice laico, ab eo coram eodem reconvenitur, ex c. 1. & 2. *de Mut. Petit.* quamvis non possit tunc Clericus condemnatus cogi ab eo Judice ad solvendum. Incurritur ergo casus in reliquis causis civilibus, aut criminalibus; nisi vero Clericus citatus non compareat, cum sola citatio per se non fit tractio, ut notant Hugol, Suarez, Bon. & alii. Tertio, *Clericos, &c.* Nomine Clerici veniunt hic etiam Religiosi, & Moniales, eorumque Conversi, & Novitii, quia hi omnes in favorabilibus appellantur Clerici: Doctores

ctores communiter: item Equites Melitenses, & Teutonicus, Tertiarii, & Tertiariæ SS. Dominici, & Francisci collegialiter viventes, & Eremitæ obligati voto, aut pacto perpetuo obedientiæ; item Clerici seculares, dummodo gaudeant privilegio fori, quales sunt Clerici in sacris, quousque non degradentur realiter, vel per sententiam Judicis Ecclesiastici eo privilegio denudentur, ex cap. *Cum non ab homine, de Judiciis*, & Clerici in Minoribus, aut in prima Tonsura, dummodo non sint bigami, & habitum cum tonsura deferant, & alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviant, aut scholæ ex ejus licentia incumbant, ex Trident. *sess. 23. c. 6.* Clerici autem salvatici gaudent privilegio fori in criminalibus, & in civilibus tantum quoad carcerationem, & onera personalia, ex Decr. S. Congr. pro Regn. Neap. Fagnau. Quarto, *Etiam si consentiente reo, &c.* quia Clericus non potest renunciare huic privilegio, utpote juris divini, & proprio status Ecclesiastici. Imo, qui tempore Clericatus commisit delictum, & postea dimisso habitu statum laicalem elegit, non potest pro eo delicto trahi ad forum laicale, ex Synod. Neap. apud Gramm. *decif. 10. n. 3.* & similiter neque Novitius post relictam Religionem, quia inspiciendum est tempus delicti: Bon. ex Bald. contra Nav. Mol. & alios. Contra vero, si post delictum Religionem, vel Clericatum assumpsit; quia præsumitur fraus: Bon. & alii. Denique Clericus, qui dimisso habitu statum laicalem elegit, potest ex se habitum, & statum clericalem reassumere, & sic iterum frui privilegio fori: idemque probabiliter est, etiam si privatus fuerit per sententiam Judicis Ecclesiastici, præcise quod dimiserit habitum; secus vero, si ob aliud delictum: v. Sanch. l. 7. *Matr. d. 46.*

XI. *Homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, Cœmeteriis, aut Sacrificiis, aut publicis Orationibus patrantes.*

Nota: *Patrantes, &c.* Non ergo mandantes, aut consulentes, cum simus in odiosis; Homicidium autem fit etiam per abortum fœtus animati. Mutilatio vero debet esse membri, & non tantum partis membri; neque si membrum tantum debilitetur, aut arefiat, reddaturve inanime, sed non abscindatur; neque si tantum vulneretur, etiam si sanguine effuso pollueretur Ecclesia; dummodo non sit vulnus lethale, ut mox patebit; si enim

vulnus lethale, aut venenum abortus datum fit in Ecclesia, Sacristia, aut Cœmeterio, incurritur hic casus, etiamsi mors postea sequatur extra (non tamen antequam hic effectus sequatur) quia posita est causa per se efficax intra Ecclesiam, &c. & per accidens est, quod moriatur extra: Suarez, Bonac. & alii: idemque est, si ab existente extra Ecclesiam occidatur quis existens in Ecclesia: Doctores cit. Contra vero est, si existens in Ecclesia sclopeto v. g. occidat existentem extra Ecclesiam, etsi ille postea moriatur in Ecclesia; quia vere non occidit in Ecclesia, sed ab Ecclesia, ex dictis cap. præced. §. 2. n. 1. Item, si occidas, vel mutiles existentem in Campanili, vel supra tectum Ecclesiæ, vel in Oratorio privato, non incurris hunc casum. Neque demum, si occisio, vel mutilatio facta in Ecclesia non fuerit peccatum lethale.

XII. *Conficientes cujuscunque generis venena in hominum perniciem, eadem scienter dantes, apponentes, vel quomodolibet propinantes, sive ad hoc qualitercunque cooperantes, vel consulentes, etiam non secuto effectu.*

Nota primo: *Conficientes, &c.* Incurrunt hoc ipso, quod conficiunt, seu componunt venenum, etsi deinde non applicent, neque alteri dent applicandum; dummodo conficiant ex prava intentione inferendæ mortis, vel gravis morbi proximo. Si autem conficiant ad experiendam eorum efficaciam in canibus, ad præparandas medicinas, ad temperandos colores, &c. non incurrit: Quarti, & alii communiter. Secundo, *Eadem scienter dantes, &c.* qui scilicet ex prava intentione mortis, vel gravis morbi ea etiam ab aliis in alium finem confecta applicant, vel præbent alteri sumenda, modo secuta sit applicatio, vel sumptio, etsi perniciem non sequatur: cooperantes autem sumptioni, vel applicationi sunt omnes ex ead. prava intentione vendentes, ementes, mandantes, consulentes, auxilium, favorem, pecuniam præstantes, aut venenum potui aut cibo, &c. miscentes, qui omnes incurritur posita applicatione, etiam perniciem non secuta. Si autem hæc sequatur in Clerico, incurritur etiam ex dictis casus Papalis. Hinc, dum Pharmacopolæ vendunt venena, distinguendum; vel enim sunt talia, quæ solum deserviunt ad perniciem, ad procurandum abortum, &c. vendendo scienter, incurritur hunc casum posita applicatione; quia sic sunt cooperatores; vel sunt talia, quæ deservire possunt usui bono, & malo, &

& pariter incurrunt, si vendant personis suspectis: secus vero, si moraliter constet, peti ad usus liticos. Simile est de pharmaco, quod datur ægrotæ prægnanti; si enim per se illud tendat ad abortum fœtus animati incurritur casus: secus, si per se tendat ad medendum ægrotæ, etsi prævideatur, quod forte sequatur abortus, quia id est per accidens, & præter intentionem, & aliunde præstat vitam matris servare, quam mortem utriusque permittere: v. Sanchez l. i. Decal. c. 7. n. 47.

XIII. Cujusvis conditionis personæ, quæ libros in Civitatem, vel Diocesim introducunt, vel scienter introductos tradunt, aut traditos recipiunt, sive etiam de eadem Civitate, & Diocesi extrahunt, priusquam à Deputatis nostris fuerint recogniti. Similiter Bibliopolæ, qui Bibliothecas emunt, non exhibito prius prædictis Deputatis emptorum librorum catalogo: transgressores autem etiam de nostra licentia numquam absolvantur, quoadusque libros sine prædictis requisitis introductos, aut emptos, recognitioni subjecerint. Typographi similiter, & eorum Operarii, qui sine nostra, vel Vicarii nostri licentia libros, aut cujuscunque generis folia imprimunt: præterea Auctores eorum, si typis mandent, vel quicumque mandari faciunt.

Textus est clarus. Nota tamen Primo, Ad incurrendum hunc casum reservatum requiri scientiam in omnibus actionibus prohibitis, præter actionem introducendi libros: Secundo, Non comprehendi in hoc casu libros prohibitos in Bulla Cœnæ: Tertio, Comprehendi eos, qui imprimere, vel imprimi facere præsumunt librum, vel scripturam sine debita licentia, licet incurrant excommunicationem ipso facto latam à Concil. Lateran. quia potest excommunicatio Papalis non reservata reservari ab Episcopo, urgente gravi causa, qualis fuit in casu frenare nimiam licentiam scribendi, & legendi: Quarto, Quod attinet ad introductionem, satis esse ad incurrendam excommunicationem, sive liber in Civitatem, sive in alium locum Diocesis introducatur; at quoad extractionem requiri, ut extrahatur à tota Diocesi. Quinto, Probabilius non esse materiam levem introducere, &c. parvum liberculum, sicuti non esset materia levis illum legere, si esset prohibitus: Sexto, Non excusari introducentes, &c. etiamsi liber sit sanæ doctrinæ; quia non cessat lex, cessante in casu particulari ejus sine, ut dictum est c. ant. §. i. casu Bul. Cœn.

XIV. *Qui in Paschate non communicantes ab aliis dolose accipiunt schedulas, seu chartulas, quæ eo tempore distribui solent in Metropolitana vel in Pærochiis, ut fidem Pærocho exhibeant de peccata Communionis. Item Illi, qui easdem non communicantibus quomodocunque accommodant in fraudem, aut utcumque cooperantes.*

Nota, *Qui, &c.* Intellige etiam feminas, arg. cap. *Si quis succedente.* Requiritur ad hunc casum tria simul: Primo, Quod non communices in Paschate, hoc est à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, & in hac Diœcesi ad Ascensionem Domini: Secundo, Quod dolose ab aliis accipias schedulam, sive sponte dantibus, sive furto, sive casu inventam: Tertio: Quod eam exhibeas Pærocho in fidem, &c. ita ut, si nondum exhiberis, non incurris. Alii vero, qui eam tibi quomodocunque accommodant in fraudem, incurrunt, secuta dicta exhibitione, quia tunc videtur consummata fraus, & casus in sua specie hic prohibitus.

XV. *Falsarii monetarum, videlicet ii, qui monetas quomodocunque vitiant, nimirum, vel eas diminuendo, vel fundendo, aut imprimendo cum deteriori liga, aut sine legitimo Principis sigillo.*

Nota primo, *Diminuendo.* Non incurrit excommunicationem attondens monetam exuberantem, ita ut remaneat justum pondus; quia non est falsarius monetæ; hæc enim falsa non dicitur, nisi vel in pondere, vel in materia, vel in legitimo sigillo deficiat. Secundo, *Principis.* Etiam extranei; quia vere falsarius est, qui monetas etiam extranei principis vitiat. Qui in ære, vel pondere vitiat monetas Regni Franciæ, incurrit excommunicationem Papæ reservatam, & consequenter incurrit præsentem casum reservatum; licet Fill. dicat, dictam excomm. Papalem fuisse latam ad solum tempus Caroli magni.

XVI. *Sponsi, & Sponsæ post contracta sponsalia, etiam privata inter se, & ante matrimonium legitime celebratum, carnalem inter se copulam habentes; necnon parentes, consanguinei, & affines omnes, aut quicumque domus curam habentes, eandem carnalem copulam, vel Sponsorum cohabitationem, vel pernoctationem, etiam pro una vice, permittentes.*

Nota

Nota primo, *Copulam*. Intellige perfectam: idem dic de permittentibus eandem copulam. Copula sodomitica probabilis non comprehenditur, cum in jure nomine copulæ veniat copula naturalis. Secundo, *Cohabitationem*, quæ scilicet apta fit ad acquirendum domicilium, vel quasi domicilium; quod intellige, si facilis sit ad invicem accessus; secus vero, si altera ad alterum accedere nequeat. Hinc permittentes commorationem sponforum in eadem domo per paucos dies, dummodo copula non sequatur, non incurrunt excommunicationem: si vero eam permittant per tempus aptum ad domicilium acquirendum, incurrunt, etiam non secuta copula; quia permissio cohabitationis principaliter prohibetur. Tertio, *Pernottationem*, hoc est moram in eadem domo per totam, vel fere totam noctem: Quarto, *Permittentes*. Incurrunt hanc permittentes, qui scilicet non impediunt, cum possint, licet pro una vice, & licet non sequatur copula.

§. II.

De Casibus reservatis in Diœcesi Neapolitana, quibus non est adnexa Excommunicatio.

I. *Blasphemantes Deum, vel B. Virginem ex perversa consuetudine coram pluribus supra quatuor.*

Nota: *Blasphemantes: &c.* Tria requiruntur ad hunc casum: Primo, Quod blasphemia sit in Deum, vel B. Virginem: Secundo, Quod sit ex perversa consuetudine: Tertio, Quod sit coram pluribus supra quatuor. Hinc primo, Non incurrit, qui blasphemat alios Sanctos, vel falsum Deum, puta Bacchum; incurrit vero, qui blasphemat Christum, vel ejus membra, Corpus, Sanguinem, &c. vel si dicat, *A dispetto di Dio*, vel dicat, Deum non esse justum, dæmonem esse fideliorum Deo, &c. Secundo, Non incurrit, qui bis, vel ter blasphemavit Deum, vel B. V. quia nondum ex perversa consuetudine, quæ secundum Homob. Avers. & alios, non dicitur acquisita, nisi post quinque saltem actus intra paucos dies; ideoque neque incurrit, qui raro blasphemavit, etsi plus, quam quinquies, quia raritas non induxit consuetudinem; neque, qui continenti sermonis, iræ, aut ludi serie blasphemavit etiam plusquam quinquies; quia veluti unico impetu, & ante contractam consuetudinem, ut supponitur: Graff. Bauc. Quart. & alii: si post consuetudinem in ultima confessione retractatam quis semel, aut bis blasphemet,

Homob. Averf. & alii contra alios negant, *incurrere*, quia non fit ex consuetudine voluntaria, & quæ sit materia neceſſaria novæ confeſſionis: neque demum incurrit, qui ex perverſa quidem conſuetudine blaſphemavit, ſed inadyertenter; quia non peccavit blaſphemando, ſed tantum in cauſa non tollendo conſuetudinem: Doctores citati cum Suar. Tertio, Non incurrit, qui ex perverſa conſuetudine blaſphemat coram tribus, aut quatuor; vel ſi plures ſupra quatuor alii ſint diſtracti, ſurdi, aut non percipientes blaſphemiam, quia non dicuntur formaliter præſentes: Graff. & alii ex *l. Coram*, ff. *de V. S.* Incurrit vero, qui ex conſuetudine contracta per blaſphemias occultas, ſemel poſtea blaſphemet coram pluribus ſupra quatuor: Graff. Quart. & alii.

II. *Exercentes peccatum Sodomix, vel cum Brutis coeuntes; ita tamen, ut in his luxuriæ caſibus tantum maſculi comprehendantur.*

Nota primo, *Exercentes, &c.* Tria requiruntur ad hunc caſum, exercitium, ſodomia perfecta, & perſona ejusdem ſexus: hinc primo, Non incurrit, qui ſemel, aut bis, aut ter ſodomiam commiſit, ſed in quarta, aut quinta, &c. quia ſic dicitur eam exercere: Dian. p. 2. t. 12. r. 65. & alii; modo non fuerint antecedentes per confeſſionem retractatæ, ut addit Quarti: Secundo, Non incurrit, qui non conſummat in vaſe præpoſtero, quia nondum eſt ſodomia perfecta: Doctores communiter: ſi autem conſummat, probabiliter ſolum incurrit agens, quippe dicitur ſodomita; patiens enim dicitur tantum mollis: Cajet. Quart. & alii, quamvis Tamb. probable etiam putet oppoſitum: Tertio, Probabiliter non incurrit mas, ſi abutatur vaſe præpoſtero femine, quia proprie non ſodomiam, ſed peccatum contra naturam committit: Quart. & alii communius contra alios; incurrit vero mas, ſi conſummet in vaſe præpoſtero maris, quia ſodomia proprie eſt copula carnalis perſonarum ejusdem ſexus: femine autem non incurrunt, ut ex preſſe ait textus. Secundo, *Vel cum Brutis, &c.* Ad hunc alium caſum ſufficit unum peccatum beſtialitatis, quia non requiritur exercitium ex textu; debet tamen conſummarî intra vaſ, ut ait Tamb. quamvis alii id non requirant. Qui coit cum dæmone, per Arsdech. Quart. & alios incurrit hunc caſum, quia coit cum ſpecie diverſa ab homine; ſed alii cum Tamb. negant, quia non eſt

est proprie bestialitas. Feminae neque incurrunt hunc casum, ut patet ex text.

III. *Confessarii omnes, etiam Curati, ad obscœna quaslibet personas sibi frequenter confitentes, licet non immediate post, vel ante Confessionem, inducentes, seu sollicitantes, vel cum iis quomodolibet impudice tractantes.*

Nota primo, *Confessarii.* Hoc est Sacerdotes habentes jurisdictionem, & approbationem, etiam si ex solo errore communi, & titulo colorato; non vero simplices Sacerdotes, licet fingant se Confessarios. Simplex Sacerdos, qui frequenter feminam in mortis articulo in confessione audivit, si illam eo tempore sollicitet, incurrit hunc casum reservatum, ita ut absolvi nequeat, nisi ab habente facultatem; quia vere sollicitavit, dum erat Confessarius; secus, si elapso mortis articulo sollicitet. Idem dic de Confessario, qui, dum talis erat, sollicitavit, & postea amittit jurisdictionem. Secundo, *Frequenter.* Quot actus ad frequentiam requirantur, prudentis arbitrio definiendum, spectatis circumstantiis, tum rei, de qua agitur, tum temporis, intra quod agitur. Sanchez ait, frequenter fieri, quod semel in mense fit, vel quod ter fit tribus diebus continuis. Tertio, *Vel cum iis quomodolibet, &c.* Hinc incurrit Confessarius, licet non ipse inducat, sed inducenti consentiat.

IV. *Medici, qui visitantes in lecto infirmos post tres dies à visitatione non curaverint, ut prædicti infirmi peccata sua idoneo Confessario confiteantur, aut alias non deseruerint, secundum terminos Constit. S. Pii V. & Innocent. XI.*

Quomodo obliget hæc Bulla, juxta usum receptum, vide dicta disp. i. q. i. a. 2. in fine, nihil ergo hic restat addendum.

V. *Debitorum quorumlibet piorum locorum, sive eorundem debitorum administratores, si intra mensem, etiam extrajudicialiter, requisiti à Rectoribus, Procuratoribus, seu Administratoribus dictorum locorum, redditus, & census non solverint.*

Nota: *Debitorum &c.* dummodo physice, & moraliter possint; quia impossibile non est obligatio: puta, si non possis, nisi cadendo cum dedecore à statu juste acquisito, vel nisi cum damno longe majori eo, quod patitur creditor; vel cum damno famæ, honoris, & similibus bonorum superioris ordinis pecunia: Doctores communiter; si autem potes intra mensem, & culpabiliter reddis te impotentem in fine mentis, incurris; quia es

causa voluntaria praevisæ impotentiae. Mens hic computandum mathematicè à momento ad momentum, putat Quart. quia est tempus à lege determinatum, ex l. Deniq. ff. de Minoribus: sic etiam computatur annus Novitiatus, ex Trid. & tempus Paschale pro praecepto Communionis, & dies jejunii, Horarum Canoniarum, &c. Sed probabile etiam est, si in casu differas duos, vel tres dies, non incurrere; quia modica non veniunt in considerationem, ex cap. Coram dilecto, ff. de Off. Delegat. & ratio est, quia in materia restitutionis dilatio trium dierum censetur modica apud Sayr. l. 10. tr. 5. c. 5. Sic etiam lex jubens Superioribus Regularium, ut tali mense, tali die curent legi Constitutiones Pontificias, &c. permittit, si curent legi intra decem dies sequentes, ex Declar. S. Congreg. Quarti probabiliter etiam putat, incurri hunc casum à debitoribus pecuniae mutuo acceptae, vel rerum mobilium, ut sunt vasa, paramenta, &c. quia finis hujus statuti est consulere indemnitati piorum locorum; sed in textu solum exprimuntur debitores *Reddituum, & Censuum*.

VI. *Non absolvantur Concubinari, & Concubinae, etiam si excommunicationis sententia in eos lata non fuerit, nisi, facta reali separatione, & thori, & domus, per duos se menses continuerint: vel, nisi certo, aut valde probabiliter constet, factos physice, vel moraliter impotentes ad reincidendum, aut paulo post esse inter se matrimonium contrahuros.*

Nota primo, *Non absolvantur Concubinari, &c.* Hæc non est mera admonitio, sed vera reservatio; est autem Concubiniarius, *Qui frequenter habet copulam cum eadem femina, cum animo retinendi illam, tanquam suo usui mancipatam*: Doctores communiter ex l. Penult. ff. de Concubin. Ad inducendam hanc frequentiam, Graff. Diaz. & alii requirunt copulas ad minus quatuor: alii requirunt quinque: utriusque probabiliter. Cæterum, si quis pluries etiam supra quinque copulam habuit cum eadem femina, sed absque animo retinendi illam, ut suam, non dicitur Concubiniarius, neque adeo incurrit hunc casum; quia deest animus retinendi, &c. incurrit autem, si habeat talem animum, sive eam retineat domi suae, sive in aliena: Doctores communiter. Si filiusfamilias frequenter copulam habeat cum serva etiam cum animo perseverandi, quamdiu ea domi patris sui manserit, non est concubiniarius, neque incurrit hunc casum; quia non ipse eam retinet

retinet tanquam suo usui mancipatam: Verricel. Quart. & alii. An autem negari ei debeat absolutio ratione occasionis proximæ, dicemus infra q. 4. Si quis retineat feminam ad deosculandum. & ad similes tactus carnales, seclusa copula, neque est concubinarius, neque incurrit hunc casum; quia requiritur copula: Quart. & alii communiter: secus, si ad eam sodomitice cognoscendam, quia reservatio extenditur ad casus atrociores ejusdem generis: Doctores communiter: quod etiam aliqui extendunt, si ad se cum ea molliter polluendum, quia pollutio extra vas naturale est etiam atrocior. Cæterum non incurrit, qui retinet masculum ad se cum eo polluendum; si autem ad eum sodomitice cognoscendum, incurrit casum secundum hujus §. Secundo, *Nisi facta reali, &c.* Cessat hæc reservatio, ita ut concubinarius absolvi possit à quovis Confessario, si duobus mensibus à reali separatione thori, & domus se continuerit; vel si valde probabiliter constet moralis impotentia reincidendi, cum scilicet ob ægritudinem, senectutem, deformitatem, aut aliunde cessavit periculum: Pal. & alii apud Dian. pag. 2. tr. 16. r. 45. vel demum, si paulo post eam ducat in uxorem, scilicet intra tres dies ad summum; quod enim intra triduum fit, dicitur fieri quamprimum, & continuo, ex l. fin. cap. de Judicis.

VII. *Omnes utriusque sexus, qui à Dominica Palmarum usque ad diem Ascensionis Domini inclusive, Paschalis Communionis præcepto in Cathedrali, vel propria Parochia non satisfecerint, Interdicti pœnam ex cap. Omnis utriusque sexus, de Pœnit. & Remiss. ipso facto incurrunr, à Nobis, sive facultatem à reservatis absolvendi à Nobis, vel Vicario nostro Generali habentibus, tantummodo relaxandum, dummodo non fuerint nominatim denunciati.*

Nota, quod C. *Omnis, &c.* minatur interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & ab Ecclesiastica sepultura; sed in hac Dicecesi id incurritur ipso facto ab iis, qui non satisfecerint præcepto communionis Paschalis, vel non communicando in Cathedrali, aut in Parochia propria, etiam si alibi communicent; vel ibi tantum communicando sacrilege, cum sic neque satisfaciant præcepto, ex alibi cit. Prop. 55. damnata ab Inn. XI. secus, si ibi suscipiant Sacramentum communionis validum, sed informe, v. g. invincibiliter oblitis mortalis commissi, vel cum confessione putata valida: Suar. Con. Gran. contra Valq. Si autem

ultimo

ultimo die superveniat impedimentum non prævisum, non incurrunt, si postea, quam primum poterunt, intra triduum communicent; incurrunt vero, si prævidentes tale impedimentum non antea communicaverint, juxta dicta d. r. q. r. cap. 3. Qui incurrit hoc interdictum, peccat graviter, si ingrediatur Ecclesiam, quando in ea celebrantur divina officia; secus vero, quando hæc in ea non celebrantur, vel si hæc audiat in Oratorio privato, juxta dicenda de Censur.; imo neque peccat, si vocatus inserviat Missæ in Ecclesia, quia non se ingerit, ex Concil. Const. ex quo neque videtur esse privatus Ecclesiastica sepultura, nisi fuerit nominatim denunciatus. Cæterum non potest recipere Sacramentum Pœnitentiæ, aut Communionis, nisi prius absolvatur à tali interdicto, utpote speciali personali; & hæc absolutio reservata est in hac Diœcesi.

Additur in fine Tabellæ: Primo, Nullum ex prædictis casibus, & censuris incurri ab iis, qui 14. annum nondum expleverint; quod verum est juxta Dian. p. 10. tr. 14. r. 49. etiam in dubio, an quis expleverit 14. annum, qui proinde absolvi potest ab his casibus per quemvis Confessarium, etiamsi confessio fiat post 14. annum: Secundo, In generali concessione facultatis absolvendi ab his casibus, & censuris, nunquam intelligi casum 5. §. antecedentis de locutione de obscœnis cum Monialibus, &c. nec intelligi casum, *Invitationum ad Ecclesias Monialium, & Regularium, nec casum, Expensarum factarum à Monialibus, aliisque in Monasteriis, Conservatoriis, Collegiis, Domibusque Oblatarum degentibus, ratione officii, in quibuscunque functionibus, aut festivitatis*: Tertio, Nullum ex Confessariis, quibus quomodolibet concessum fuerit à reservatis absolvere, etiam Pœnitentiariis, subdelegare valide posse alium quemcunque Confessarium, neque ad unum tantum reservatum, sive ad nudum ministerium. Quarto, Nulli ex Confessariis facultatem in reservata habentibus, vel Pœnitentiariis, licere quempiam à censuris absolvere, nisi audita integra confessione eundem absolvat etiam sacramentaliter: imo nullum posse absolvere tantum à reservatis, seu reservationem auferre remittendo absolutionem non reservatorum ad simplicem Confessarium: si secus fiat, absolutionem à reservatione, & illicitam, & irritam esse. Quinto, Confessarios posse absolvere ab aliis censuris, sive ex synodo, sive ex consuetudine refer-

reservatis huic Archiepiscopo : qua in re addunt Comit. Homob. Pelliz. & alii, hoc ipso, quod Episcopus non proponit in tabella aliquos casus reservatos in Synodis, censi tribuere generalem facultatem absolvendi ab illis; quia, si voluisset eos sibi reservare exposuisset in tabella. Demum noto, ex Chapeavil. apud Croix num. 1634. manere reservationem casuum expositorum in tabella, quamvis moriatur Episcopus, qui reservavit, quousque Successor non revocet; est enim per modum statuti perpetui : secus vero dicendum de reservatione facta tanquam ab homine. Noto insuper, quod, si Episcopus edat novum catalogum casuum reservatorum, in quo aliquem prioris tabellæ omittat, hunc etiam ante commissum desinere esse reservatum, non tamen desinere excommunicationem per illum jam incursum : contra vero, si Episcopus addat novum casum, cui etiam adnectat excommunicationem, qui hunc antea commiserat, non ligabitur ea excommunicatione, quia hæc non imponitur, nisi peccatis committendis; ligabitur tamen reservatione ex Bordon. Ayers. & aliis apud Croix num. 1634. quia ablata est jam jurisdictio respectu illius; quamvis alii probabiliter aliter sentiant

C A P U T III.

De Casibus specialiter reservatis in Ordinibus Religiosis.

PRÆTER casus Papales, quibus etiam subjacent Religiosi, Clem. VIII. ann. 1593. concessit Superioribus Regularium, ut possint sibi reservare II. casus, quos ipsemet exprimit in Bulla, aut omnes, aut eorum aliquos, prout subditorum utilitati expedire in Domino judicaverint : & si quod aliud peccatum grave, præter II. pro Religionis conservatione, aut pro Conscientiæ puritate reservandum videatur, id non aliter fiat, quam Generalis Capituli in toto Ordine, vel Provincialis in Provincia, matura discussione, & consensu. Licebit tamen Superioribus determinare pœnitentias graves quibusdam peccatis etiam non reservatis à Confessariis imponendas, quæ subditos ab ejusmodi perpetrandis cohibere possint. Hactenus ex Clem. VIII. quod confirmavit Urb. VIII. Venio jam ad casus Bullæ Clement. VIII. qui

qui undecim numerantur, quosque undecim numeris hic breviter absolvam.

I. *Veneficia, Incantationes, sortilegia.*

Nota: *Veneficia*, etsi non habeant magicum quid conjunctum, modo venenum propinetur, etiamsi mors non sit secuta: Fagund. Portel. Homob. Bass. & alii. *Incantatores*, sive tacite, sive expresse invocato dæmone; & in hunc casum incidit etiam, qui incantatoris opera utitur: Doctores cit. *Sortilegia*, etiam sine pacto expresso; item, qui sortilegos consulit, eorum opera utitur; item divinatio; item astrologia judiciaria: Coriolan. contra Cours. apud Bass.

II. *Apostasia à Religione, sive habitu dimisso, sive retento, quando eo pervenit, ut extra septa Monasterii, seu Conventus fiat egressio.*

Nota, *Apostasia, &c.* Si animo apostatandi dimisso habitu tentes egredi extra septa, nec potes, non incurris hunc casum; incidis tamen in excommunicationem, cap. *Ut periculosa, ne Cler. vel Monach. in 6.* ob temerariam habitus dimissionem. Si animo apostatandi exeat, sed statim redeas, peccas mortaliter, tamen non incurris hunc casum, quia peccatum non est exterius consummatum in ratione apostasiæ, cum non dicatur rigoroſe recessus: Navarr. Graf. Bon. Bordon. Bass. & alii. Si apostates è domo, vel loco, ubi Fratres morantur, dum fabricatur Monasterium, vel è domo alicujus secularis, incurris hunc casum; quia talis fuga est desertio Instituti animo non redeundi: Cours. Bass. & alii: secus, si desit hic animus, qui requiritur essentialiter ad apostasiam.

III. *Nocturna, & furtiva è Monasterio, seu Conventu egressio, etiam non animo apostatandi facta.*

Nota, *Nocturna, &c.* Si fiat in crepusculo diei, Coriolan. dicit, non incurri hunc casum, Cours. dicit, incurri; in dubio censendum factam de die etiam pro foro externo, ut sic poena mitigetur: Bassæus. *Et furtiva*, hoc est sine licentia Superioris, etiamsi alii sciant, ut addit Cours. contra Coriol. & March. quia fit invito Superiore; imo, etiamsi Prælati indebite consenserit, quia licentia est nulla, ut addit Suar. Idem est, si ipse Prælati egrediatur, quia contra regulam, & suum Superiorem majorem: Suar. Cours. Bass. & alii. Parvitas tamen

tamen temporis excusat juxta jam dicta; in Religione tamen observanti non excusat quadrans: Bordon.

IV. *Proprietas contra votum Paupertatis, quæ sit peccatum mortale.*

Nota: *Proprietas, &c.* qua scilicet Religiosus tenet aliquid contra voluntatem expressam, vel probabiliter præsumptam Superioris, & Domini. Qui autem accipit, aut tenet absque licentia, sed cum dependentia à voluntate Superioris, non est proprietarius, nec incurrit hunc casum, etsi peccet graviter. Quantitas rei est, quæ sufficeret in seculari ad furtum mortale; addit tamen Marchant. ut ex circumstantiis loci, Monasterii, abundantia regionis, consuetudinis, &c. major etiam quantitas proprietatem non faciat; habenda est etiam ratio rerum unico usu consumptibilium, in quibus quandoque plus displicet Superiori modus, quam res; quod si etiam res displiceat, adhuc quantitas debet esse major, cum hujusmodi res fit frequenter objectum liberalis donationis, & oblationis: v. Bass. v. hic cas. 8.

V. *Juramentum falsum in judicio regulari, seu legitimo.*

Nota: *Juramentum, &c.* quando scilicet juridice, ac legitime interrogaris à Superiore, sive ut reus, sive ut testis; secus vero, si pejeres in judicio non legitimo, vel circa aliquid, de quo non interrogaris: Suar. t. 4. de Relig. l. 2. c. 8. n. 7. neque, si ex conscientia erronea putes, te pejere, quia actus externus non est perjurium: Suar. contra Fagund. quando autem testis, vel reus teneatur fateri, dictum est q. anteced.

VI. *Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum foetum, etiam effectu non secuto.*

Nota: *Procuratio, &c.* ex intentione scilicet abortus animati; requiritur tamen, ut sit applicata v. g. potio, &c. etiam si abortus non sequatur. Hinc non incurris hunc casum, si ex alio fine percutias prægnantem, ex quo per accidens sequatur abortus; neque si des auxilium, vel consilium, & illa non applicet; neque, si dubitans de animatione foetus, procures abortum, quem non procurares, si probabiliter scires, esse animatum, quia ex intentione non lædis foetum animatum: Bordon. q. 7. Mandans autem comprehenditur sub voce illa, *Procuratio*: Bordon. Bass.

VII.

VII. *Falsificatio manus, aut sigilli officialium Monasterii, aut Conventus.*

Nota: *Falsificatio, &c.* Fit hæc imitatione manus, vel si aliquid eorum litteris addatur, aut detrahatur, quo sensus ab eis intentus mutetur; similiter, si eorum sigillum applices litteris falsis, vel aliud simile effingas, eoque utaris. Si autem fureris eorum sigillum, aut aliud effingas, animo signandi scripturam, sed postea non signes, non incurris, quia proprie non habetur falsificatio, quæ respicit litteras signatas: Suar. l. 8. c. 18. n. 7. Neque, si signes epistolam continentem materiam levem, & animo non inferendi damnum: Suar. ib.

VIII. *Furtum de rebus Monasterii, seu Conventus in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale.*

Nota: *Furtum, &c.* & similiter detentio, & usus rei, invito Superiore, & res Monasterii est etiam, quæ ad usum particularium est assignata: unde incurrit hunc casum, qui furatur, aut detinet scripta aliorum Religiosorum sui Monasterii, ut transcribat, & postea restituat, modo supponatur alter rationabiliter invitus: Baslaeus. Addit Cours. talem furem incurrere etiam excommunicationem reservatam Papæ contra occupantes bona Ecclesiarum, quod probabile reputat Boss. Quantitas saltem quatuor argenteorum sufficit; & quandoque minor, juxta occurrentes circumstantias; modo non sit in comestibilibus: Suar. l. 8. *Relig.* c. 21. n. 40. & 41. Ait Sanch. l. 7. *Dec.* c. 20. num. 3. Opinionem unius Recentioris exigentis quantitatem requisitam ad furtum filiorum probabilem non esse, cum Instituti ratio, vox ipsa Superioris, & demum omnia jura prohibeant ejusmodi furta. Quamvis Tamb. l. 8. *Decal.* t. 2. c. 4. n. 6. alleget Rebel. Ledes. Cened. & Caram. in oppositum: v. tamen Lug. *de Just.* d. 3. a n. 172.

IX. *Lapsus carnis voluntarius opere consummatus.*

Nota: *Lapsus, &c.* significat seminis emissionem; imo etiam distillationem, quæ est vera seminis effusio, ut addit Gob. contra Dian. Dicitur autem *Voluntarius*, si voluntas volendo influat in illum; quale non est desiderium seminationis nocturnæ ob sanitatem, quia non peccas, juxta dicta d. 1. q. 2. Si proveniat ex sola delectatione interna absque omni actu externo, Coriolan. & alii apud Dian. p. 4. t. 4. r. 41. putant, non esse casum hic reservatum, quia requiritur, ut opere externo consummatur; sed absolute tenendum oppositum cum D. Th. Suar.

Suar. S. v. Gob. & aliis, quia, quoties peccatum pervenit ad pollutionem, est in sua specie opere consummatum. Si seminatio sequatur ex nimio potu, & crapula, vel ex actu externo venialiter tantum libidinoso, qui scilicet leviter ex natura sua ad libidinem provocat, qualis est aspectus solius faciei, vel personæ decenter vestitæ, non incurri hunc casum censent Bass. & alii. quia non est lapsus carnis externo opere graviter libidinoso consummatus; sed si intentio libidinosa sit graviter prava, ex qua sequatur pollutio dicendum oppositum, ut supra; præsertim, si sit aspectus verendorum aliarumve partium graviter ad libidinem allicientium, ut docent communiter.

X. *Occisio, vel vulneratio, seu gravis percussio cujuscunque personæ.*

Nota: *Occisio, &c.* etiam si fiat per alium, juvando, ministrando instrumenta, &c. Bassæus. Dicitur autem percussio gravis, quæ conjuncta est cum gravi læsione, vel injuria, ex cap. *Si quis suadente.* Ut vero incurratur hic casus, debet id fieri pravo animo; non ergo incurris, si lædas coactus metu gravi, licet graviter tunc pecces: Floron. Bass. incurris autem, si pravo animo lædas consentientem, quia hic non est Dominus membrorum suorum; & similiter, si pravo animo lædas teipsum, quia es persona: Bass.

XI. *Malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio literarum à Superioribus ad Inferiores, aut ab Inferioribus ad Superiores.*

Nota: *Malitiosum, &c.* hoc est ex intentione impediendi effectum literarum, juxta Suar. l. 2. c. 18. n. 13. vel ex intentione mali, sive positivi, sive privati, sive Superiorum, sive subditorum, juxta Bass. Incurris hunc casum, etiam si aperiri facias ab alio, ut legat, etsi non legeret; item, etiam si Superior ille non sit tuus Superior, cum satis sit, si sit Superior ejus, ad quem scribit. Non vero, si legas absque eo, quod aperias; vel si aperias cum tacito mittentis consensu, aut bona fide sperando in rati habitatione ejus, cui mittuntur; neque, si detineas, retardes, aperias, aut etiam comburas, probabiliter timens, in his contineri injustum aliquod malum, quia uteris defensione naturali: Fagund. Portel. Bass. & alii: secus vero, si malum sit justum, & tibi debitum, quia sic malo animo impedis actum justitiæ, Molin & alii.

R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III. LI QUÆ-